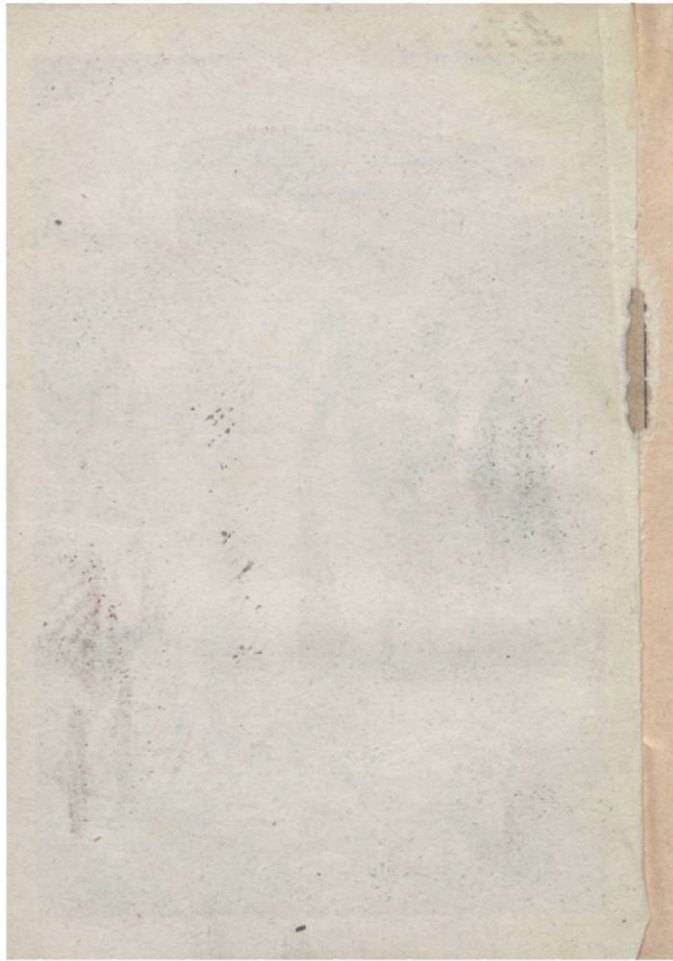

Sahtine aken.

Tartus. Schnakenburg'i trükk ja kuln.

A. 1056a

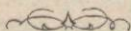
N° 123.

Lahtine aken.

—
R u t t

Eesti käsifööliste elust.

Kirjutanud

J. Pärn.

Tartus.

Schnakenburg'i trükk ja kulu.

1882.

Bensuri poolest lubatud. — Tallinnas, 16. Juulil 1882.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

22424

I.

Viiskümmend kowadet on juba minu turja peal, aga tänamune näitab nendest kõige wiletsam olewat. Mai ehk lehe kuu on juba poole peal, aga wilu tuul wingub mööda maja seinu ja ahju lõugas nurgas sõõb rublasid. Lehed puudes pakatawad wäga wisa ja õiget rohelist rohu platsi pole weel kuskil näha. Enne wanast jooksin ma juba Aprilli kuus ilma üleküüeta mööda uulitsat, aga tänamu aja wist Jaani päewal kasukas selga. Meie maakera lähed wist aastastalt külmemaks, wõi pean seda oma wana-duse arwusse seadma. Prrr! kui külm on täna! Eiina, too puid puu kuurist ahju, mu rihmad anguwad muidu ära ja mu käed kohmetawad, ei pida enam naasklit ega traati.

Liina tõttas kasku täitma, sadulsepa meister Peet aga urises edasi: Ja, ja, ajad lähewad külmemaks ja teenistus kasinamaks. Kümne aasta eest tegin ma weel wiie selli ja kolme õpipoisiga tööd ja ei jõudnud niipalju walmis walada, kui tarwis läks, nüüd nõelun üksipäini ja pidan tihti weel pühapäewi keeltnädalal. Tänu aga Suma-
lalle, et noores eas wana päewade peale mõtlesin ja rauda tagusin, kui ta hästi palaw oli. Mul on oma pesa peawarjaks, oma põrand püherduseks, oma süng suigutuseks, oma aed aja wiiteks ja nii palju, kui meie kolmekesi ära raiskame, teenime meie ka weel kolmekesi. Mis ma siis nurisen. Ja kui ma täna filmad finni suruks, mu naesel ja lapsel jääb oma jagu elada üle.

Hea meelega näeks ma aga weel kümme selli omas töö-tuas ja igal ühel tööd aas-
tate kaupa, aga see jäägu unenäuks. Raud-
tee medab nüüd walmis tööd wabrikuteft linna ja maa täis ja nii odawa hinna eest, et mul üsna filmad kirjaks lähewad, kui selle

peale mõtlen. Minu hooletks jäeb nüüd paifamine ja kohendamine, uus töö on wabriku käes.

Kas weel pean puid tooma, wõi saab sellest? küsis tütar Liina.

Kuuest alust on küllalt, ehk tuleb ometigi kord ka juuri ilma.

Peaks ta ükskord tulema! Aprilli kuu lõpetusel oliwad ilmad õieti ilusad, käisin korda kaks jalutamas, aga nüüd ei wõi selle peale mõeldagi, wastas tütar, aga ma pidin üsna unetama, eeskojas on üks sadulsepa sell' ja palub sinuga kokku saada, kas pean teda sisse lastma?

Too teda töötuppa.

Wähe aja pärast astus üks noor mees sisse, ta riided narmentasiwad, saapad sõiwad hõlgi ja paluja healega ütles ta: „Muuline meister, halastage ühe waele reisija peale ja jagage armust mõnda kopikat!

Ta, ja — Peet ajas ennast püsti, waltis suurte filmadega wõera otja ja kaalus teda waimus tõsiduse kaaluga ja ütles siis: Mis teie jutustasite? Wõeras lõi filmad maha ja ütles: „Olen reisija sadulsepa sell'

W. linnast ja palun mõnda kopikat reisi
tergituseks. " —

See meelega, vastas Peet, aga teil on
ju aega ja tahate ehk mõnda päewa meie
linna jääda, istuge kohe laua taha, tehke
mulle tööd ja süüa ja palka saate nõnda kuidagi
seda teenite. Teie riided on ka üsna sandis
korras, minu tütar kohendab neid sugu, siis
ei ela teie meie ameti teutajaks, waid auuks.

Kuhu tahate siis purjutada?

Sust seia linna tahtsin eluforterit wõtta,
aga täna olen mitmelt poolt tööd küsinud,
aga ikka ära põlgtud, vastas wõeras tasaselt.

Mo seda parem, vastas Peet, mõne
päewa peale on meil mõlemil tööd ja ehk
toob aeg weel juurde. Paun seljast maha
ja tööle, lõuna on warsti käes, siis saate süüa
ja juna ja kui teil himu ükskord minu
juures otjas on, wõite teisest peremeeft otsida,
aga enne tööd ei maksa mina ühelegi palka,
weel kõige vähem minu ameti sellile. Ah
ja — mis ma unetasin, näidake mulle oma
paks ja tunnistused, kust olete ja kuidagi enne
tööd olete teinud?

Noor mees tõmbas reisipauna lahti ja andis passi ja väikse raamatu meistri kätte.

Peet luges passi läbi ja lisas juurde: Olete üsna Wiljandi maa mees, ilus maa, kannab hästi linu, on rikas igapidi, kas teil wanemad on ka! Ah mis ma pidin küsima, kas wanemad teil elavad veel?

„Eiela enam,“ vastas noor mees, „isa on ammu surnud, ema kandsin kahe nädala eest hauda, mul ei ole sõjaraat ega wenda, ei sõpra ega sugulast, olen kui lind oksa peal.“
Urge sellepärast muretses, Sumal on waeste laste isa ja wiledad käded meie põld, nüüd waatame järele, kuidas töö-raamatuga lugu on.

Meister Peet luges töö-raamatust, et noor mees wiis aastat hoolega oma ametit õppinud ja kõik mõista, mis ühel sadulsepa sellil waja mõista on. Oma elukombetes olla noormees korraline. Wäga kena, ütles meister Peet, aga kuidas olete nii wähe riidesse sattunud?

„Urge imetses, kui teile julgen õigust öelda,“ vastas noor mees: „Mu ema oli waene inimene, põdes kuu ja tema rohtude

raha's pidin omad paremad riided ära müüma, arwasin nende töö-riietega läbi saama, aga nüüd näen, et uusi muretsema pean, kui head kotta ja teenistust loota võin."

Soo, soo, võib kõik wäga tõsi olla, aga mitmed noored mehed hulguwad naru-des ümber, et inimeste halastuse waimu andmisele ajada, aga kui mõni kopik kotis, siis kallawad seda kõrtsis ehk trahteris läbi kori ja hulguwad jälle edasi ja hirwitawad weel andjaid. Ka minu ukse ees on mitu niisugust waimu käinud ja ennemast mõnda rublat ära wiinud, aga sellest ajast, kus üks mind peale andmise weel hästi läbi sõimas, ei saa ükski ilma tööta minu juurest poolt kopikatki, kes aga tööd teha tahab, leiab seda siit ja ka oma palka. Walitsege, auus Paul, mis nüüd tahate, tööd, wõi lähete tühja kätega edasi.

"Tööd, tööd, auuline meister, kui aga lubate ja teie peate nägema, et ma seda teha mõistan. Minu paks ja töö raamatu wõtke pandiks, muud mull anda ei ole ja näidake, mis peale pean hakkama."

See on mehine! Eiina, tule wii need paberi lapid minu töö-kummotisše ja muretše lõunat ka wõera teekäijale. Tema nimi on Paul Pajo, ja jääb mõneks päewaks meie majasše.

Eiina astus isa juurde, wõtis passi ja raamatu pihku, silmas kord Pauli, astus tõise tuppa ja mõtles: Sälle mõne aja pärast üks sell' isal, ta näitab nägusa näuga, saab näha, kui kaua ta majasše jääb, ega wist kauaks, tööd on kasina ja ajad kallid, ja ega reisijad linnud kaua pesa pidama jää!

Töö-tuas wiiskas Paul oma pealmise kuue maha ja meister ütles: Siin on woorimehe rangid, tõmmake uus nahk nendele peale ja parandage kleid ära, küll siis jälle näeme, mis ette tuleb. Tööriistad on siin laua kastis, peaks kedagi seal puuduma, siis wõite küsida, ma parandan ise tõisi rihmasid. „Tänan wäga, ütles Paul, aga kõige esite palun üht tööpõlle, mul endal seda ei ole.“

Waat', põll on naela otsas. See on ilus, et kohe oma riiete peale mõtlete, põll on meie töö juures esimene asi. Paul sidus

nahkpõlle ette ja warfi joofsis töö ilma suure lobinata. Omas südames aga tänas ta Taewaija armuliku juhatamise eest. Peedi üks oli täna wiimne õnne katse olnud, kelle pihta ta alandlikult koputanud ja see oli teda majasse tööle tõmmanud.

Peet ise astus tõisi tuppa, kust oma tõise poole healt kuulis ja ütles: „Armas Anna, täna on meil jälle sell' majas. Wõtsin teda otse uulitsa pealt naeru pärast majasse. Mull on nädalaks kaheks tööd, üksi on igaw töötuas istuda, oma kirja järele peab ta hea inimene olema; eks saa temast jälle lahti, kui töö otja lõpeb. Pealegi tahawad nüüd tööandjad oma tööd ruttu kätte saada.“ Anna pani kae mehe õla peale ja ütles: „Tee kuidagi arwad, sa tead, et ma ennegi sinu tahtmise wastu ei ole teinud ega sõnu kuulutanud, ega ma tänagi seda tee, ehk küll uulitsa pealt korjatud sellid suurt ei kaalu.“

Gull on selle poolt üsna õigus, aga tihti libiseb kulla tüff pori sisse ja weerleb seal nii kaua, kuni teda keegi tunneb ja

oma kõige kallimasse kasti kannab. Saab näha, kas Paul kulla või mulla tüfikene on.

Ah uue selli nimi on Paul, väga ilus nimi, ütles Anna, peaks temal ka ilus tegu olema, siis minul ka hea meel. Eõuna sõõk on warsti walmis, kas sell' tuleb ka sõõma.

Sa muidugi, mu kallikene, ta on ju inimene kui meiegi, ja meie oleme ikka oma selli ja õpipoistega ühes lauas toitu wõtnud. Täna on üks, enne oliwad mõni kord üheksa.

Ennemast oli tõine aeg, raha jooksis igast küljes sisse, aga nüüd väga harwa, ütles Anna.

Sto ega meil nüüdki puudust ep ole, töö annab natukene, aid natukene, üür natukene ja kui kõik natukesed kokku arwame, jäeb kuus weel mõni rubla järele, wana wara kaswab ka omal wiisil, mis sa patune inimene weel tahad!

Puudusest, armas mees, ma ei rääkinudki, kui aga ennemuistsest ajast, kus kümme kord enam sisse tuli, kui nüüd, wastas Anna.

Tänagem Sumalat, kes meile nõndagi palju on jaganud, mõnigi meister on tänagi

meie linnas, kes ei tea, kuidas päewa õhtusse peab ajama.

Ma olen, armas Peet, oma Sumalat ikka tänanud, kes sinu kätte tööd on õnnistanud ja saan teda veel iga päew tänama. Aga nüüd kutsu oma sell' lõuna leiba wõtma; ei ole küll muud, kui kartulid, liha ja pudel õlut peale.

Enam ei ole meile tarwis, see on paras toit, kui ta aga kõhtu täidab. Mis aitab, kui meil kümme rooga laual oleks, mis keelt kõdistawad, aga kõhtu tühjaks jätawad? Parema üks hüwa, kui kümme kehwa!

Peet astus töötuppa, waatas selli tööd ja märkas warssi, et ta oma ametit auusaste mõistis.

Tulge nüüd lõuna leiwale, ütles Peet.

Urge pange meister pahaks, palus Paul, minu riided on wäga waeles korras, ehk oleks parem, kui minule sugu töötuppa saadaksite. Teil on ju abikaasa ja lapsed ja need ehk naeraksiwad mind.

Minu abikaasa ja lapsed ei naera ühtegi wæst, selle juures wõite julged olla ja minu

majas peab iga sell' ja õpipois minu laual istuma ja sellega rahul olema, mis Jumal annab.

Paul silitas oma juuksid, pesti näu ja käed puhtaks, kõbis riided korda ja astus meistri järele. Söögituas teretas ta alandlikult meistri emandat ja tütar ja istus siis selle platsi peale, mis temale näidati. Ta pidas waguselt enne söögi-palwet, mis Annale wäga meelepärast oli. Söögi ajal kõneldi ühest ja teisest juhtumisest ja Paul märkas pea, et waesus siin tundmata wõeras ja korraline jumalakartlik elu igas küljes walitses. Mõnda korda söögi ajal juhtusiwad meistri tütre ja selli Pauli silmad üks teise wastu waatamises, ja kumbki mõtles omas südames mõndagi mõtet, mis aga hinge taha jäi ja waimu waipa alla uinus. Eiina pidas aga Pauli peagi ilusaks ja wirgaks inimeseks ja Paul arwas sedasama Eiinast.

Peale lõunasöögi wiiskas meister Peet woodi piltkali ja laskis leiba luusje. Anna tegi sedasama, tütar Eiina aga koristas laua puhtaks ja seadis asjad jälle puhtalt oma

endise koha peale. Kui sellega walmis, istus ta õmbluse raami kõrwa ja tegi oma tööd, keda ta raha eest teha oli wõtnud. Sell' Paul aga rabeles rangide juures. Ta õmbles neid hoolega, pani mõnda kohta mõne wäikese ilu-märgi külge, mis neid nägusaks tegi, ja kui Peet jälle töö tuppa astus, ei olnud kiitusel otja. Shtuks oli woorimehe hobuse nõuud walmis ja Paul ise kandis neid tema kätte ja nimetas töö-hinna.

Woorimees waatas hoolegu asju järele, leidis neid palju parema olewat, kui tellinud oli, maksis raha hea meelega ja mõne kopika weel joot-rahaks juurde, et nii ruttu töö kätte saanud ja lubas ka töiste oma sõbradelle uue selli tööd kiita, et ka nemad omi riistu Peeti juures uueks teha ja parandada laseksiwad, kui sell' weel kauemaks jenna jääks.

Täna oli Peet rahul, ta sell' rahul, woorimees rahul, ja ka Peeti maja rahwas rahul.

II.

Kuus päewa pead ja tööd tegema ja seitsmendamal oma töö waewast puhkama, käib meid püha kiri. Kell on kuus ja minu maja seadus laubasel päewal on, et perle selle enam tööd ei tehta. Seda kombe olen ma kahekümmend aastat auu sees hoidnud ja ehk mõned mind küll selles tüüdis esite wäga naersiwad, mõned mind ka silma jolitajaks ja pühaks jüriks pilkasiwad, jään mina oma wiisi juurde ja see ei ole minule sugugi kahju toonud. Kui teisepid meistrid esmaspäewal oma sellidega ja õpipoistega nõnda nimetud „sinist esmaspäewa“ pidasiwad, tegin mina karmeste tööd ja see tõi sada kord enam sisse, kui lauba-õõsene töö ehk pühapäewa rikkumine.

Paul, pange töö riistad kokku ja pidame siis nädala rehnungi. Peale selle wõite linna jalutama minna, oma koha ehk riidid puhastada, ehk teha mis tahate, aga mitte tööd minu töö tuas. See on mu tahtmine

ja seadus nii tõeste, kui mina sadulspameister Peet olen.

Paul ajas filmad pärani. Niisugust seadust ei tunnud W. linn ega tema mastrid. Seal oli laupäewa õhtu kõige kive-dam töö=õhtu nädalas, ja tihti wõeti pool pühapäewa weel ühes, aga esmaspäeval seisis töö tihti õhtuni. Paulil oli seesugine meister wäga meele järele. Ta kraanis töötua ilusaste korrale, peale selle asus tüdruk luuaga sisse ja pühkis iga nurga hästi puhtaks. Wana Peet aga pidas selliga rehnungi.

Wiis päewa olete tööd minu juures teinud, iga päew 75 kopikat, teeb wälja 3 rubla 75 kopikat. Siin on raha, kas olete rahul?

Olgu siis teie tahtmine, wastas Paul, 3 rubla palun teie hoole alla wõtta ja 75 kopikat kulub mulle oma tarwis. Olge terwe meister.

Teie ei näita palgaga üsna rahul olema, ütles Peet, aga ühe ilma tundmata töötegijalle ei anna mina enam, et aga

minul just sell nädalal jälle palju uut tööd juurde on tulnud, siis jäete ehk weel nädalaks minu juurde ja kui nõnda tööd teete, kui see nädal, siis peab teie palg tulewal laupäewa ka suurem olema, kas olete sellega rahul?

Tänan meister, ja soowin, et töö teie töötuaft ei lõpeks, ja mina kuud ehk ka aastat tema sees elada wõiksin.

Seda on enne minule mõni sell' ka soowinud, aga need olirad need esimesed, kes plagama paniwad, wõib olla, et teie juures tõine waim walitseb. Aga mis ma unetafin, minu maja on pühapäewal ka teie korter; söömaaeg ikka seatud tunnil, kui tahate, siis wõtke meie roast ja pühapäewa pühitsemisest osa, kui teie aga soowite, siis wõite ka toisel kohal oma kulu peal seda leida, aga esmapäewa hommikul peate selge peaga, kell kuus tööl olema. Sellid on prii inimesed ja peawad oma eest ise wastama, aga õpi poisid on nende meistri lapsed ja peawad wanema sõna ka prii ajal kuulama.

Täna teie lubamise eest, mina jäen hommen kui täna teie katuse alla, minu riided on waesed ja ma ei tohi nendega teiste inimeste silma minna, õhtu pimedas palun aga ennast sauna lubada, mu ihu on väga mustaks tööga saanud ja mu riide kimbus veel paar puhast särki.

See on ilus, vastas Peet, nüüd on just kõige parajam sauna aeg, teid ei tunne siin linnas veel keegi, minge kohe ja puhastage oma keha ja tulge siis õhtu-söögil.

Paul läks. Kõige tee mõtles ta oma meistri peale, kui lahke ja lõbus, kui kindel omas talituses ja seaduses. Niisugune meister peab ka minust saama! Sga päew tahan selle poole töötada ja iga üleliiga kopikat meistriks saamiseks paigale panna. Kes südamest püüab saab kõik.

Ta mu tulewane emand, mu maja auu ja kroon — — noh olgu mõtlemata, on küll tuline töö-inimene, aga ka armastaja süda põksub ta rinnus, seda tean mina, aga tase, aega mööda asjad käiwad. Aga kuhu ma juba mõtlen, ma rotti pojakene, ei isa ega ema,

ei wenda ega sõjart ega sõpra ega sugulast. Taewas on mu pea kate, maa mu kaisutaja. Oh kui ilusalt kiriku kellad helisewad. Homme on ju pühapäew, kui hea meelega lähaksin ma kirikusse, aga mu waesed riided! Kui mull head saapadki oleks. Kõik on pitka reisi ja ilma tööta ajaga otsa saanud ja ema puusärk ja matus kulutas wiimised forjatud kopikud. Tärele ei jätnud mu ema raha ega wara poolest midagi, ära armas Sumal mind nõnda päratuks wanas päiwis jätta! Alga mu ema ütles mulle surma woodi peal: Poeg, kanna Sumalat omas südames ja põgene kurja eest. Sinu kätte annan ma oma hinge, ütles ta weel, ja ta waim lendas ära. Ta oli oma reisi lõpetanud, rahu olgu temaga, ta oli mu ema, kes ööd ja päewa minu eest hoolt kandis ja waewa nägi ja mind nii kaugele oma jalge peale tõstis, aga just kui temale sugu tema waewa ära hakanin tasuma, pidime lahkuma. Sa nüüd olen ma wõeras linnas, aga oma rahwa hulgas. Siin helised mu armas emakeel igalt poolt wastu, mu armas Eesti keel,

olgu küll, et teda halvaks peetaks, aga ta kõlab ikka mulle ilusam kui muu võeras keel, mis koolis ja meistri juures õppisin. Noh olgu sellepoolsi kuida on, aga see linn näitab mulle väga kena ja ma olen otsesui kodu. Mu sees on kodune tundmine, saab näha, mis tulewased päewad toowad ja kuhu nad mind wirtsutawad, aga esite tahan niisaua siin paika pidada kui võimalik.

Korraga juhtus Peedi tütar Pauli wastu. Paul teretas teda auupakklikult. Terwis wõeti wastu ja igaüks läks oma teed. Eiina on kena inimene, mõtles Paul edasi, aga rikka meistri tütar, kellel wist iga sõrme jauts kosilane on, külap ta wist pea isamajale selga pöörab. Kes teab, kas ta juba leeris on käinud, wõi on ta weel käimata, aga üle kahesümne aasta ei näita ta olema.

Paul küsis tee peal hea sauna järele ja seda juhutati temale kohe.

Selljamal ajal, kui Paul oma keha mõne nädala higist saunast puhastas, istus Peet oma emanda ja tütreaga puhtas kambris, suitsetas piipu ja ütles: Minewase nädalaga

on uus õnnistus minu töö=tuppa astunud. Üks tahtmine tõise peale: kui asi nõnda edeneb, pean veel ühe felli, ehk õpipoisi majasse wõtma. Aga seda pean ütleva: Paul on esimene töömees, mis ta teeb on mehine, ja ärge ehmatage, ta mõistab mõnda tööd palju parem, kui mina, teda peame katsuma finni pidada. See mees on ju raha hallikas, aga saab näha, kas ta ka oma pead pidab. Sell' Rasper kolme aasta eest oli just tema wääriline, aga teate küll, kuidas ta igal pühaj- ja esmaspäewal kartuli rummi täis oli ja siis ei tallitanud teda ükski. Saab näha, kas Paul täna ilma napsi haisuta kodu tuleb. Aga mis ma unetasin: Mu armas Anna ja kallis tütar Liina, ega see palju ei oleks, kui teie täna õhtul veel tema üleküube ehk paletot sugu kohendaksite. See töö on ju armastuse töö ja seda on Jumal ka pühapäewal lubanud.

Kes teab kas Paul sellega rahul on, kui meie ilma tema lubata kohendamise tööd tema riiete juures teema, ütles Liina.

Ta annab teie kaele suud, selle peale
wõin julge olla, wastas Peet.

Too siis armas isa, ta ülikuub siia,
waatame järele, mis teha sünnib.

Peet astus töötuppa ja tõi kuue sisse.

Ena ja tütar waatasiwad riide-
tüki järele ja ütlesiwad! Riie on õige hea weel,
aga tahab puhastada, triikida ja kohendada.

Töö alustas. Meksid wõeti palawa
weega wälja, narmendawad kohad lõigati
filedaks, katkenud kohad õmmeldi finni, õmb-
luse massina abiga aeti pael ümber ringi
ja silutati triikmassinaga filedaks, ja enne kui
Paul weel kodu tuli, rippus kuub omas
kohas naela otsas. Peet lõi näppu ja ütles:
See saab nali olema, ta ei tunne oma kuube
enam. Meks tõised riided ka meie käes
olema, naeris Liina, meie teeksime need nii-
sama puhtaks ja homme ei tunneks ta neid
ka enam.

Kuulge, ütles Peet, tehke seda nalja,
Paul on täna wäga tugewasti tööd teinud
ja sauna lein wäsitab teda weel enam. Kui
ta kodu tuleb, anname temale koha süia, ta

lähed magama ja siis wõtke ta kuub, püfsid ja west käfile. Tema wanad saapa narud wiistan mina ahju ja panen omad poolpeetud, mis niisama suured on, senna asemele, ma wean kihla, ta ei tunne oma riidid homme enam.

Anna lahusas käsi ja Piina naeris lõginal: teeme, teeme, kõlas igast suust.

Paul astus sisse, tema paled punetasiwad, alandlikult palus andeks, et sugu kauaks jäenud, aga õhtu olla ütlemata kena ja puud lehtada mitmes kohas tee ääres.

Anna aga palus teda sööma tulla, siis wõida puhkama minna; ta olla ju wäga väsinud.

Paul arwas, et majarahwas juba õhtut pidanud, palus weel andeks, astus laua juurde, finnitask südant, jõi pudeli õlut peale, andis Anna käele suud ja magas poole tunni pärast töötuas wagusalt.

Peet tõi riided tuppa ja uus töö algas ja mõne tunni pärast nägiwad nad õige kenad wälja, sest Anna oli selles tükkis esimene meister, kes wanast uusi teha mõistis, ilma

et wanu riideid lautas, ja oma tütart õpetas ta lapsest saadik selles kunstis. Anna aga lühas juurde: Armas mees, ega sa ei pahanda, kui ma waele sellile ühe sinu wanematest särkidest kingin, ta wõiks ehk homme siis kiriku minna ja see oleks parem kui ta ka meie kuulsaid jutluse pidajaid kuuleks, kui et ta päewa otja töötuas istuks.

Ega mina selle wastu ole, wastas Peet.

Sa mina annan ühe kaela = sideme senna kõrwa, ütles Liina, särk ilma kaela = paelata ei näe ilus wälja. Ka kaela krae ja käiksejuud wõime anda; ta on ju waene inimene, kes teab kuidagi meiegi käsi weel maailmas käib.

Dooge kõik siia, ütles Peet.

Maesterahwas tõiwad asjad wälja, Peet seadis kõik kordamisi Pauli woodi ette ja omad saapad woodi ääre alla, kust ta Pauli katkenud omad ära wõttis ja kraami = kambri wiskas.

Kõik kolm naersiwad wäga oma teu üle ja ma arwan, ka Sumala inglid rõõmustasiwad sellest teust.

Tõisel hommikul ärkas Paul kell wiis ülesse. Päike paistis kuldse iluga. Ta otsis omi saapaid ja tahtis neid puhastada, aga neid ei leidnud ta kuskilt. Üks paar oli küll seal, aga palju paremad kui tema omad. Ta tõmbas oma püksid jalga, aga need olivad puhtad ja ilusast triigitud, need ei näitnud tema omad olemas, ehk küll tema oma raha ja taskunuga farmanis leidis. West ja kuub olivad öösel ka uueks läinud. Ta murdis pead ja murdis, aga otja ei saanud ta kuskil.

Kell seitse astus Peet töötuppa, nägi Pauli palja jalu ja küsis, mis temp see olla?

Uuus meister, palus Paul, mu riided on öösel kõige saabastega kadunud, tõised küll asemelle pandud, aga palju paremad, neid ei wõi ma selga ega jalga panna.

Ära jamsi, naeris Peet, töötuppa ei saa ükski, ja minu omad ei ole need ka mitte, pange aga selga kui kõlbawad. Selle sargi jaatis teile mu armas abikaasa ja tütar muud ehted.

Siis olete teie kõige selle juures süialused, vastas Paul; pisarad jooksiwad tall filmist, ta hakkas Peedi käest finni ja tänas südamest. Pani ennast siis riidesse ja nüüd alles filmas ta oma paletot.

Ka seda on nad uuendanud. Sumal õnnistagu meistri-rahvast. See heategu ei pea neile tasumata jääma.

Rohwi-laualt ülestõustes andis ta Anna kui ka Liina käele suud ja ütles: Teie olete wist terve öö minu narude kallal ülewel istunud ja neid inimese riieteks ümber muutnud. Sumal tasugu seda teile! Nüüd aga lubage, et ma kirjusse tõttan ja teile õnne ja õnnistust palun.

Viigutatud healega lühas ta juurde: Kõik mis teie oma ligimestele tecte, peab teile jälle sajawõrra tasutud saama, ütleb püha kiri, ja ka teie minewa öösene töö ei järe ilma palgata. Sumal on minule kaks tugewat kätt finkinud ja selget pead, need on enam kui raha ja rikkus ja ta saab mind wist aitama, et ka teile weel siin maa peal tasun.

Ärge nüüd selle tühja asja pärast nii palju kiitust wälja lautage, ütles Eina punastades; oleme nalja pärast jeda teinud, ärge meie üle pahandage.

Teie mõistate inimest inimeseks pidada, ütles Paul, ja see on oled, mis ülem on kui kõik wara. Veel üks kord tänu teile! Ta läks niiske filmadega uksest wälja.

Ei mina mõelnud, et see tühi töö Pauli nõnda wõis liigutada, ütles Anna, tall wõib hea süda olla. Sant inimene ei tunne niisugust olekut.

Niisugust selli ei ole isal veel olnud, ütles Eina, ta on oma minewad nädala raha isa kätte jätnud ja tahta veel juurde korjata, kunni omale riided wõib osta. Ta on wist tõtt rääkinud oma ema pärast. Peaks ta täna Doom=kirikuse minema, sääl pidab superintend juttu ja temal on wägew sõna ja armas heal.

Meie õpetajad on kõik head, mingi kuhu kiriku ta tahab; üle pea on Paul selle poolt wäga mu meele pärast, et ta kirikut armastab, ütles Anna, kes jutluse ajal kõrtsi jookseb,

on jo poolkaud kurja waimu furgus ja kes mööda ilma ümber hulgub ehk kodu unewoodid orjab, on ühe sõrme wanasarwillisele annud ja pühapäewa ilma jutluse kuulmata on pool püha, eks ole tõsi?

Tõsi, tõsi, wastas Peet, aga meie aeg mõtleb tõsiti, aga mis ta ots on, saab tulewik kuulutama. Wana Olewesti kirik wõttis Pauli kui ka tema meistrid ja selle omaksid oma hõlma alla. Suba seestpidine kiriku ehe äratas waimu taewa poole pööрма ja seda enam weel õpetaja jutlus, kes kui selge hallika wesi püha kirja põhja peal wälja kees. Politika mürinat, usu segadused, päewalikud mured ei tunginud siin kantslisse — need wõiswad oma tööd kiriku seinte taga teha — waid üks kõne Issandaga ja alandlik palwe oma Jumala poole täitsiwad kuuljate südamid. Siin oli Jumala sulase heal kuulda, kes ka ise täieste seda uskus, mis ta tõistele kuulutas. Ja mis südamest tuleb, joendab südant. Seda wõis wana kui noor siin tunda, ja kiwi pidi selle rinnus olema kes mitte sulaks ei saanud. Paul palus

esite enese eest, siis oma meistri ja ta emanda eest, aga kui ta Liina eest paluma hakkas, ei teadnud ta võeti mis ta pidi paluma. Ta ütles: Armas Sumal, kui Sa mind meistriks teha tahad, siis kingi see õis minule pea-frooniks! Mis taewa Taat jenna juurde ütles — kes teab?

Pühapäewa õhtu poolel käis Paul Kadrintalis jalutamas, õhtul näitemängu majas, ja ta süda oleks väga soovinnud Liinat ka seal näha, sest tükk oli väga lõbus ja õpetlik ja Paulile mõne aasta järele uus. Esmaspäeval tegi ta wana wiisil tööd, et pea auuras.

III.

Pauliga astus õnnistus sadulsepa meistri Peedi majasse. Tööandjate arv kaswis iga päewaga ja Peet pidi veel kaks selli juurde võtma. Paul oli wanem sell' majas ja tema õpetuse järele pidi iga üks tegema, ka mõni kord Peet, aga meister tegi seda ilma

nurisemata, ja kadeduseta, sest tema oma kasu kaswis selle läbi. Paul ostis omale wiisakad riided ja wõis nüüd igas kohas ilma nurina tõusmata astuda. Kõige enam hoidis ta ennast trahteritest ja muist joogi majadest eemale, ja kui ta kord ka senna juhtus, siis jõi ta ikka niipalju, et temale keegi öölda ei wõinud, et ta üle liiga oleks oma ihule teinud. Mõned naersiwad ja pilkasiwad sellepoolest Pauli, aga mõistlikumad inimesed pidasiwad Paulist palju lugu. Mitu korda pakuti Paulile suuremat palka tööste meistrite poolt, aga ta ütles wastu: Peet on mind kord oma majasse wastu wõtnud ja tema katukse alla jäen mina nii kaua, kui ta mind seal jallib. Weerejal kiwil ei öölda sammelt peale kaswama ja kolm korda kohta wahetada on niisama hea, kui üks kord tule kahju kannatada. See wastus peletas awaldajaid kaugele ja mõned pomisesiwad: Küll meie teame, kes Pauli Peedi majas kinni peab, aga ega Peet ometigi nii jöle ole ja oma wara wõera linna linnu-pesasse puista.

Peedil endal aga läksiwad filmad ikka enam lahti, et Paul tema kulla hunnik on ja mõnigi fõrd soowis ta: Oleks mul niisugune wäimees saama, rõõmuga annaks tütre seesuguse mehele.

Pauli südames tõusis wahest ka see mõte, et Liina see kõige kõlblikumb abikaasa temale oleks, aga ta pidi seda mõtet jälle suretama, kui selle peale mõtles, et ta ilma rahata ja ilma majata waene laps oli.

Anna peas aga keerles hoopis tõine plaan. Mõni maja Peedi majast elas noor kaupmees nimega Hindrik, see käis tihti Peedil wõerusel ja kutsus neid ka omale ja lipitses wagusalt Liina ümber. Anna nägi seda hea meelega, aga Liinale näitas Hindrik wastu meelt olema. Kust see tuli?

Ta, Hindrik oli küll noor kaupmees, aga mitte enam noor mees. Ta nagu oli rõuge tähti täis, ta keha mood inetu ja mis see kõige suurem wahesein oli, Hindrik ei wõinud ühegi inimese otsa õige filmadega wadata, waid ta wahtis kas taewa ehk maha põrandalle. Sumala sõna kuuldi temal palju

üle mofkade weerema ja mõni ohkamine tõendas südame sojust siin juures, aga kui palju tõeste head wilja südame põllul kaswis, nägi see kõige selgemast, kes meid kõige paremast tunneb. Annal oli see wäga meele pärast, tema wanemad oliwad kauplemisest elanud ja oma tütrele soowis ta sedasama põlwe. Kaupmehe proua kõlas tema meelest palju kenam, kui meistri emand, kui see sõna ka üksi talurahwast nõnda pruugiti.

Kes oli aga õieti kaupmees Hindrik?

Seda teadis iga üks ühe wõrra. Ta oli ühe korra häkitselt Tallinna linna tulnud, omale maja ostnud ja kauplema hakanud. Kus ta enne olnud ja mis ta teinud, kuidas raha kogunud, seda ei teadnud ükski. Kui mõni ka kogemata ta wanemate ja sündimise koha järele päris, wastas Hindrik: „Olgu isa rikk ja ema kits, mis sest wiga, kui aga poeg mees on ja rikkale on kõik maad isamaaks.“ Rikkaks peeti teda igal pool. Ta oli oma kolmekordse maja ilusa aiaplatši ja kõrwaliste hoonetega puhta raha eest lunastanud ja ta pood seisis kaupa täis ja keegi ei wõinud

öölde, et tall kuskil wõlga oli. See tegi meest julgeks ja inimeste ees kuulsaks ja sellepärast müis, ehk parem öölde, ta wõis oma kaupa odavamalt müia kui mõni muu, kes wõlgadega waewles. Kuida ööldud, oli wäga ime, et sadulsepa Liina ta wäikse punase parra külge kõlkuma ei tahtnud jäeda. Aga Hindrik oli mees, kes puud ühe laastuga langesmisele ei soowinud, waid aegamööda ääri weeri mööda noota neiu ümber tõmbas.

Hindrik ja Peet oliwad kogemata tutwaks ja sõbraks saanud. Hindriku pood oli Peedil kõige lähem ja ta pidi tihti senna saatma ja kord ka ise minema, sest tuli tutwus ja wiimaks sõprus, kunni üks tõist wiimaks külaliseks kutsusiwad ja mõnda õhtut rõõmsaste elasiwad, aga enamast Hindriku kulu peal ja ta wõis ju seda. Suur maja andis suurt üüri ja pood oma kasu ja temal ei olnud enam kui kaks poepoissi, üks kaks ja koer toita. Kus pidi ta oma wara siis panema ja Liina silmad tõmbasiwad teda wägisi Peedu majasse.

Täna, ühel ilusal neljapäewa õhtul, astus ta jälle meistri Peedu majasse. Pani kaks pudelit head rummi ja pudel weini laua peale ja ütles: Armas üle-aedne ja wana kallid tuttaw, täna õhtu puhume kord head juttu! Et see õieti jookseb, olen märet ka ühes toonud, ega teie seda pahaks pane. Pealegi mõite ühe õhtu jälle rõõmus olla, teie töö jookseb jälle wanas radas. Teil peab jo kolm jelli olema ja tööd küllalt?

Peet naeratas ja ütles! Tänu Sumalalle, tänawune kewade oma külмага on jää koort minu ameti pealt kord jälle katkestanud, minugi pärast mõib see õhtu rõõmu õhtuks saada, ma joon kodu parem klaas puntsi kui linnas klubi majas.

See on õige, mina teie juures ka kõige magusamalt, kodu ei maitse ta poolt nii hea, ja pealegi üksi mitte sugugi, aga kuulge naaber, mina sooviks teie töötuba ka kord näha, külap teie waimud praegu weel sääl sees nõeluwad.

Mõite näha, ütles Peet, ega töötuba saladuse kamber ei ole ja töö on ju õnnistus; tulge läheme kohe senna.

Peet sammus ees ja Hindrik tema järele.

Töötuas nõelusiwad kolm meest kärmeste. Hindrik waatas teraselt iga ühe tööd, aga Pauli otja waadates mõtles ta sugu, pööras ümber ja ütles: Meistri isand, läheme parem tuppa ja karastame südant.

Ka Paul oli kaupmestist silmanud ja otsegu meele tuletades wahtis ta tüki aega käsi liigutamata. Siis ümises ta: See, see on Einnale ära walitsetud peig.

Tuas aga tõi Anna aurawa teemasina laua peale, suhtru toosi senna kõrwa, ühe sidroni ka, ja mehed tegiwad oma suu järele märjusest ja juturada jooksis warssi.

Kui juba pead sugu sojaks saiwad, ütles Hindrik: Aga meister Peet, kuidas olete Wiljandi ümberhulkujaga kokku juhtunud?

Keda teie nõnda nimetate, küsis Peet?

Anna Sumal iga ühe pattu andeks, aga teie sell Paul, wõi õpipois, mis ta on, kerjas Wiljandi linnas furd ümber ja iga üks pidas teda seal esimeseks koeraks ja nüüd näen teda täna teie töötuas.

Wõib teil õigus olla, aga pean teile otse ütlema: jell' Paul on kulla tüff, mõistab oma ametit palju paremine kui mõni meister ja jääb nii kauaks minu majašse, kui mul tööd on.

Ah, ah, kullatüff, ärge ennast tühjast tuulest wõrgutage, teie olete kulla tüff, aga Paul mäda muna teie kulla sees. Küll te näete, et ta teile sedasama teeb, mis ta oma endiselle meistriks tegi.

Mis ta siis tegi, küsis Peet kohkudes.

Noh mis ta siis tegi. Sumal ole mu pattusele armuline, kui ehk kahetsat käsku tõendan, ta tegi — noh mis meie siin sellest arutame, — teie terwis! elagu teie truud abikaasa ja kena tütar ja õitsku teie amet, kui ka rotipojad seal tööd teewad.

Olge terve, wastas Peet, aga mis ta oma meistriga siis tegi?

Noh, mis ma nüüd pattu teen, wõib ka teisel teel sündinud olla! ütles Hindrek pühalt näul.

Auus ligimene, antke otjust, tehke mu filmad enne lahti kui aeg hiljaks jääb. Ma

olen teda uulitsa pealt kotta korjanud, on esimene töömees, tema selliraamat on korras, mis võin mina muud enam tahta!

Pah, jelli raamat, see on see kõige armetumgi, seda võib iga poisikene kes teab kui ilusaste wälja maalida, ilma et endine elu tunda oleks.

Aga seal seisab ja meistri petjat all, on see ka mõne poisikese töö! hõiskas Peet.

Nüüdsel ajal on kõik võimalik. Kirja laski on igas poes ja metalli lõikajaid kõik uulitsa nurgad täis.

Teie mõtlete, et Pauli tunnistused waled on, aee, eks ole nõnda? Aga mis lugu on tema endise meistriga?

Wäga väike juhtumine, ütles Hindref pühalt. Ühel öösil sai Pauli meister wae-
seteks meheks ja mõne päewa pärast jättis Paul temaga jumalaga ja ta oli ainus sell' majas. Oma 2 tuhat rubla kadus kui tina tuhka, see on kõik mis ma tean.

Aga Hindrefu herra, sellega ei wõi teie weel võlida, et Paul seda oma tasku toppis.

Wõib kõik olla, aga kui maja ukseid hommikul lukkus ja raha kadunud, ei ole tegijat kaugelt otsida.

Mo eks siis kohus asja kuulunud ja järele uurinud? küsis Peet, kellel juba ihu farmad püsti seisivad.

Kohus tegi oma tööd, aga mis kadunud, see kadunud, ja Paul on maa rahwa laps, kes targaste asjad talitavad.

Seda mina Paulist ei usu, ta ei oleks nii waeses riides ja peratus oleks minu maja ukse pihta koputanud, kui tal 2 tuhat rubla farmanis oleks.

Olgu asi fudas on, aga ma olen teid aegjaste tutwaks teinud linnukesega, keda uskuda ei wõi.

Olge terve, härra Hindrik, parem ette waadata kui pärast kahetseda. Teie terwis, head õnne kauplemisele ja pea noort kodufana!

Sumal tänatud, minu elu läheb korda, wõin kõigega wäga rahul olla, kui aga ootjad rahul on.

Mis need rahul ei ole, Teie poodist saab ikka kapi alamt, kui töistest ja see tõmbab iga ühte pöranda külge. Aga mis ma üsna unetasin: Anna muretsege tugewa õhtu toidu ette, inimene ei ela üfspäinis alkoholist, waid ka leiwaft ja lihast.

Kõik on pea walmis, armas mees, jugu kannatust, wastas Anna kõögist tulles.

Hindrik astus Anna wastu, surus muju tema kae peale ja ütles mahedalt: Seltslik elu ilma naesterahwata on kui kohwi ilma kooreta. Tulge oma tütreaga meie seltsi, maitse ka meie märga ja oleme rõõmsad. Kes teab kui kaua elu kestab?

Tohoo, mõtlete ju surma peale, hakkate weel alles elama, ütles Anna mahedalt.

Ei ole ühelegi otja ette kirjutatud, millal siit ilmast lahkuma peab, ütles Hindrik, aga tulge auus maja-ema siia, olen just Teile klaasi walmistanud, tooge tütar ka ligemale, ma tahaks ta armast nägu kord näha.

Mis nüüd noor inimene meeste hulka kõlbab, jooge oma joogi edasi, jooma juures juhtub mõnda juust libisema, mis iga ühe

kõrwad ei kannata, pealegi noore neitsi kõrwad. Pealegi ütleb Liina ennast täna hoopis haige ja segase olema ja ei taha miski hinna eest tõiste inimeste silma tulla. Teine kord on tõisem aeg, küll siis üks tõist näha saate.

Ta Teil on lõbus tütar, kui ema suust maha kukkunud, ütles Hindrik armsaste. Ma sooviks temaga enam tutwaks saada.

Minu poolt pole selle wastu ühtegi, tutwustage nii palju kui teil waja on.

Ta kuidas pean ma seda peale hakkama, kui tütar ikka ära jookseb, kui mina siin olen. Tuule läbi ei wõi ju tutwaks saada?

See on wäga tõsi, aga mis wõime Sumala haiguse wastu, wastas Anna.

Paluge oma tüdart siia, palus Hindrik, teil on wahest ehk wõimalik haigust eemale peletada.

Täna õhtu küll mitte, ta on juba lõunest saadik woodis, mis esimest korda elus ette tulnud.

Siis on ise asi, wastas Hindrik, ärge pahandage. Teie terwiseks, elagu naeste-

rahwas, elu ilma nendeta on kui liha ilma foolata.

See on tõsi, see on tõsi, hüüdis Peet! Minu Anna on esimene naeste hulgast, kes elada mõistab!

Anna vajutas kae mehe suu peale ja ütles talle kõrga hääle: Armas mees, oled kind ühe lonksu üle aru joonud, läheme õhtu söögile ja teeme joogiga lõpetust.

Peet tõusis ülesse, võttis oma armsa Anna ühe ja Hindriku tõise kae alla ja viis neid aurawa laua juurde, kus hane praad neid ootas.

Gluga maja naesterahwas, hüüdis Hindrik, hane praad ja hapud kapsad, üle nende ei ole ilmas ühtegi toitu!

Söögi tuba seisis töö tua kõrwas. Sellid olivad oma õhtu sööki juba saanud ja norstasivad päewa waewast. Paul astus ukse juurde, wahtis läbi wõtmeaugu tüki aega, kust Hindriku nägu täitsa näha wõis ja ütles iseenele: See tahab mu ärawalitsetut õit pärida, ta on rikas, mina waene, saab näha mis Sumal teeb, peaks ta mind õnnistama, et ka mina

halja otša peale saaksin, ma arwan, Eiina tuleb parem minule, kui seda wana kändu wõtab. Peale õhtu söögi joodi veel klaas sooja ja kaupmees Hindrik andis ääre weeri mööda möista, et ta majapojaks saada tahtis, kelle wastu ühelgi midagi ei olnud.

Kodu tulles wiiskas Hindrik ennast sohwa peale ja ümises: See narukael siin linnas tahab wist pesa Peedi majasse ehitada, aga meistri Peedile olen täna kirbu kõrwa pistnud, mis teda heaga magada ei lasse, ta walwab tänase öö oma kuld antru juures. No seda parem libiseb ta ükskord minu majasse. Wanemad on minu nõuus, kaua tütar siis enam jõuab wastu punnida. Võib olla, et 23. aastani wastu paneb, aga siis ütleb: Oh armas Sumal, korista! Ja Eiina on suu täis, oh oleks ta parem juba mu kõrwas sohwa peal. Tühi kartus tagane, mis võib waene sadulsepa sell' rikka kaupmehe wastu? Mitte midagi. „Kell raha, sell wõimus, kell kufur, selle pool kohus,“ ütleb wana sõna ja see on ülem käst üheksamas aasta sadandes. Head ööd, nahkrihma Eiina, küll aeg

sind minu kotta kannab ja siis õisfa pois
ja tõsta jalga! Hindrik wiiskas ennast riietega
säangi ja une kuub kattis kõik kartust finni.

Peet aga lükkas tugewa riivi töötua
ukse ette, waatas Anna abiga oma raha
paberid läbi, peitis neid sügavasse kummo-
tisje ja ütles: Hindrik on mees mu meele
järele, nüüd tunnen seda ja kui ta Viinat
ära koristab, siis anna Sumal lastele termist.

Une kuub kattis ka teda finni ja peawalu
ärates teda hommikul, aga kaks klaasi järel
jäenust rummist ja tükk hane praadi tegiwad
asja unetuksle.

IV.

Sadulsepa Liina oli ilusa näu ja tugewa
teha rammuga, kudas seda Tallinna neitside
juures väga tihti ette tuleb. Wist hea õht
seda parem wesi ja korraline töö ja toit
neid nõnda kenad hoiab. Suba mitu ja mitu
on neist mitme tuule poole wälja weetud
ja saab weel weetama ja wähe on wist neid
kes kahetsenud, et külje=luu ja pea=krooni

sealt leidnud. Kõige enam kiidetakse aga Tallinna neidude lahket olekut ja kena majapidamist kodu ja see tõuseb wist kristlikust elu=korrast, mis seal linnas ka väga auu sees peetakse ja wahwaste haritakse. Sa see on väga kiituse wäärt, kui hingekarjane ennast mitte rahwalikust elust ei lahuta ja ennast üksinda kiriku kantslis pühapäewal ei näita, waid kui ta ka argi päewal rahwa toimetusest osa wõtab ja haiget liiget armastuses tohterdab, ülepea iga seisusega käsi käes käib. See on küll mõnele mehele väga raske, aga nimetud linnas on selles tüfist tõeste karjatsid elanud ja elab weelgi, keda rahwas südamest armastab, ja see tuleb sellest, et nende juhatajad rahwast enne on armastanud, ja head seemend südame põhjast wälja külwanud, mis ka hea maa peal aset leidnud ja wilja tuhande wõrra kannud, sest armastus soendab ja sünnitab armastust, aga külm olek jäätab ja sünnitab kahtlast meelt, kahtlane meel aga sünnitab põlgust. Keda siis põlatakse, see otsigu põlgawuse põhja oma juurest, aga mitte ligimese juurest.

Sadulsepa Liina, see noor kena õis puhkis juba mõne päewa närtsides tõbe woos. Küll kandis ema muret, küll käis tohete: päewas kahte korda ta juures, aga haigus sidus elu iga päewaga enam sidemesse ja forris liha luie pealt. Mitu korda seisis waimgi tõbe wangis ja peastis keele paelad kõrele, kellest terwises kuulda palju ei olnud. Kord palus Liina kangeste taewaisat, teda kurja inimeste küisist peasta, kord palus ta omi wanemaid kaupmeest Hindrekut majast ära saata, kord mängis ta sõnades lapssepõlwe sõbradega, kord nimetas ta jelli Pauli nime ja palus wanemaid, teda majasse jätta, ta olla iige ja hea inimene. Kord rääkis ta jälle wäga liigutawa sõnadega oma hinge karjatse H..ga lubas ikka tema õpetuse järele elada, Sumalet omas südamess kanda ja armastada ja oma ligimest jõudu mööda teenida, ühe sõnaga: Liina see pidine inimene awaldas ennast igast küljest. Kahe nädala pärast palus Liina ühel hommilul väga, tema armast õpetajat henda juurde paluda, ta tahta armulauale minna, wist tuleb mul lahkumine, ütles ta. Ema rut-

tas palwet täitma. Rahkeste wõeti teda õpetaja H. juures wastu ja mõne minuti pärast ruttas ta Annaga ühes haige juurde.

Eiina nähti selges meeles olema, ta tõmbas õpetaja kae oma kätte ja surus teia oma huulte wastu. H. trööstis nõrka fogiduse last wäga armastawa sõnadega ja kindistas suurt lootust, et Jumal teda warsti hõ jälle terweks teeks ja jagas püha Saakramerti. Pihhi tunnistuses oli aga Eiina H.t wäga palunud, tema wanemaid paluda, kaupmest Hindrikut eladeski oma majasse tulla lubada ja temale, kui ta terweks saada, tema nime mitte nimetada.

H. lubas kõik täita, mis peale Eiina wäga rahulikuks sai, sest ta teadis, et H. sõna wanemate juures palju maksis.

Peale tallituse tõmbas H. Eiina wane mid sugu kõrwale ja nõudis kaupmehet Hindriku järele ja sai kuulda, et nad mõnda korda Eiinale teda meheks soovikud. H. palus omalt poolt tütre palwet täita ja teda mitte sundida sellele minna, sellele ta mitte ei taht.

Nüüd ajasiwad Peet ja S. weel kõigest hädusest elust juttu ja lahkusiwad kui krist-lkud wennad.

Eiina aga palus oma wanemaid, temale lüüda, selli Pauli kord näha.

Esite seisiwad wanemad palwe wastu, agi andsiwad järele ja Paul astus haige tuppa.

Eiina andis ka temale kätt ja tänas teda tena waewa eest, mis ta wanemate tööga näha ja palus neid mitte maha jätta, ega wieraft maja ja leiba otsima minna.

Paul seisis kui küps wähe neitsi woodi ee ja wanematel nähti filmad lahti mine-wit, et tütar Pauli armastas.

Sale oli see juhtumine koguni wastu melt, ja jeda õigusega: kuda wõis ta see pede mõelda, oma tütart selle kõrwas näha, kell peal suur süi Hindriku tunnistuse jä-rele hingas.

Täage heafis inimeseks, ütles Eiina wiimati ja pisaraid woolasiwad ta nägu mööda. Sunalaga Paul. Need sõnad lõikasiwad südanesse ja pisar-filmil pööris Paul töö-

tuppa. Mis ta süda sees ütles, võib lugija ise arvata. Ta oleks, kes teab mis teinud, kui ta Liinat terweks teha oleks võinud, aga ta oma waesus astus ta ette ja peetas haiget neitsit eemale. Sae Sumalaga, ütles ta oma südames ja inglid kandku su waimu armsaste Abraami sülesse. Lina oli esimene inimene siin majas, kellega siimese sõna ukse peal wahetasin, ja ta lõhus olek pidas mind siin kinni, ta oli maja pähe, ta ähwardab looja minna. Sellega aga astub õõ minu ette ja ma ei leia kuskilt tähekest, kelle järele ma oma elu rada oma mõteteski sihiks. Peaks armas Sumal too terweks tegema ja siis astuksin ma rõõmiga oma ette seatud märgi poole. Niikaua kui ta haige on, jäen ma majasse; saab ta terweks, siis on mul tee-reis jalgade all wana meistri majasse; sureb ta, siis kaman teda hauda, kuhu siis ka oma lootust mahan. Aga kurjus peab karistust leidma.

Murelikult istusiwad õhtul wanmad wäikeses kambris; tänase päewa juhtunised surusiwad südant. Mõlemad sooviswad

tütart terweks ja siis rõõmsaid pulmi Hind-
rifu majas, aga nüid tahtis õige peigmees
teda surma läbi kosida ja nendest walitsetud
peigmees pidi majast foguni lahkuma. Peet
ütles murelikult: Tütar on haiguse käes
mõnda nõudnud, mis meie täita ei wõi.
Kaupmehe Hindrifu läbi tuleb kasu majasse,
ta wõib ehk weel wäimeheks saada, küll
terwis tõist meelt pähä toob. Aga see ar-
mas kõne Pauli wasta ei ole sugugi mu-
meele järele, ehk temal küll muud wiga ei
ole, kui ja juba tead, ja ta on ju ka wäga
waene.

Anna wõttis mehe käe pihku ja ütles:
Säta kõik kosja nõuud Sumala hooleks ja
peleta tühja kartust kõrwale, kes teab mis
tütrest weel täna wõib saada. Tohtri herra
ütles teda küll parema olewat, aga tihti
juhtub, et just siis surm juu ääres istub.

Sätame peale tühja juttu ja ma loen
mõne salmi piibli raamatust, laulu heli ei
ole enam kaua majas olnud, õige igatsus
juba selle järele.

Ega enne laulda ei tohi, kui Liina terweks saab, aga see wõtab aega, soetõbi ei lahku usinaste.

Ja nõnda see elu on, ühel pool paistab õnn, teisel pool hirwitab õnnetus. Teenistus on nüüd hea majas, aga haigus teeb oma haugu, ütles Peet.

See haigus ei tee weel ühtegi hauku, tohtrile maksame ju aasta wiisi need mõned kopikad rohu eest, pealegi ei kirjuta Dr. S. ilma aegu uusi rohtusid, sest ta teab, et need selle tõbele palju ei aita. Ta ütles mulle täna, kui Liina homme hommikuni rahuliste magama peaks, ta wist paremaks saab ja ta magab wäga rahulikult.

Annaks Jumal terwist, ütles Peet. Tõbi on ikka häda majas, ja see ainuke laps weel peale kauba. On õige häda näha ja kuulda. Tasa koputadi ukse pihta.

Peet kargas ülesse, wõttis lambi ja tõttas ukse juurde.

Tere, tere, meistri isand, meie herra saadab küsima, kas tütar parem wõi halwem. Kes teie herra siis on?

Tule Sumal appi, ütles wana emane
käsi kofku liies, kas teie mind enam ei
tunne?

Tõe pärast, mina ei tunne teid.

Ah, ah, meister, õpetaja H. Triinuda
tunneb terve linn.

Õpetaja Triinu! jah, nüid alles tun-
nen teid, noh ärge pange imeks, pole teid
enam kaua aega näinud. Wiige siis kodu
palju terwisid ja öölge, et lootus meil ter-
wise poole kasvab. Tohtri herra loodab
ka seda.

Sumalaga, ärge pange pahaks tülitä-
mise eest, aga teie teate ju, kui hea meelega
herra iga ühest hädaft osa wõtab, Sumal
antku, et haigus pea teie majast lahku.

Seda soovime ka ise, olge terve waewa
eest.

Triinu läks, aga südames mõtles Peet
kaua weel õpetaja H. peale ja soovis temale
kõik head.

Tõisel hommikul nähti Liina palju parem
olema ja seda tõendas ka tohter, et nüid
suur lootus jälle elu poole olla. Ja nõnda

See ka läks. Kolme nädala järele jättis Liina töbewoodi maha ja käis mööda tuba esimest korda ümber. Kui unenägu tuli nüüd kõik wana elu tema ette ja ta rõõmustas otsata, et jälle oma jalge peal käia wõis, aga ta teha mood oli luu ja nahk. Oma ja isa rõõmustasiwad otsata ja tegiwad kõik, et oma armast tütar jälle kosutada.

Haigus läks oma teed, aga sugu häda pidi elu jälle ette tooma. Sell' Paul pakkis oma reisi pauna ja palus oma palka kätte. Ta ütles mõne nädala peale hädaste reisi peale minewat ja tahta siis jälle wana meistri juurde tagasi tötata. Küll palus Peet reisi põhja teada, aga ilma aegu. Urge mind keelge, mu oma kasu nõuab seda, oli wastus.

Paul läheb ära, ütles ühel lõunal meister onia maja rahwalle, ja juba täna õhtu.

Liina kahwatas ja Paul punastas, keda aga wanemad suurt tähele ei pannud.

Miks pärast siis meie majast lahkute, küsis Liina?

Selle järele ärge nõudke, auus preili, vastas Paul, aga kui oma ettevõtmist toimetanud olen, siis astun jälle Teie maja poole tagasi.

Ta läheb oma ülesõhtust wara waa-
tama, mõtles Peet.

Kauaks siis ära tahate jäeda? küsis Anna.

Kui ma rikkas oleksin, siis üheks nädalaks, aga et mu kulud palju weel üle ei ole jätnud, siis pean ma oma teereisi jala ära käima ja see wõtab aega, ärge siis palju minu taga nõudke, saate pärast kõik kuulda.

Ta tahab wist kui rikas mees siis mu majasse astuda, mõtles Peet, ja ehk weel mu tüdart kosida aga ülesõhtuse mammunaga ei pea minu lapsel ühtegi tegemist olema, aga ehk saame weel jälgedelle, ja see oleks ta endiselle meistriks wäga suureks õnneks.

Anna mõtles pea sedasama, aga Siinal woolasiwad hoopis teised mõtted südames. Ta mõtles: Peaks ta warsi tagasi tulema, ma teeksin talle meie maja armsaks, ja näitaks temale iga pidi, et ma tema wääriline olen ja teda õnnelikuks teha tahan. Ta on

fui lind otja peal. Minul on maja, kraam, tööriistad tööle ja tema tugew töötegija. Käsitöötegija elab kaljuse põhja peal, ehk see küll suurt wilja ei kanna, ometigi on ta ilma kõikumata. Kaupmees täna miljonär ja hõnime sandi kapi kandja ja minu isa ei ole waene. Paulil ei ole ühtegi lähemat, siis minul kõige parem, ei ole mul ämma heidest ega äia taadist kartust, ta on kui mulle loodud ja pealegi jääb mu isa amet auu sisse. Vähen ma ülema seisusesse, kes teab, mis seal kõik ette juhtub ja ma armastan oma maja ja aida otsata. Oleks mul wendi, noh, siis lähemaks ma heameelega majast, aga nüüd võtaksin ma Pauli majasse. Mu isa majas on palju sellisid olnud, aga Sumal teab, ühtegi ei võinud ma sallida, aga see on mees mu südame järele. Kaupmees Hindrik on küll mu wanemate meelest armas, aga külm warin jookseb minu läbi soontesse, kui ma tema peale mõtlen. Kui mu wane- mat ka kes teab mis teeksinud, tema abikaasaks ei pea mina mitte saama, ehk ma jään igaweste wanaks tüdrukuks.

Shtu poole oli ilus talwe ilm, Peet läks linna asju toimetama, Anna oma tädit waa-
tama, Eiina istus üksi tuas sohwa peal ja luges
wäikest jutu raamatut. Üks läks tasa lahti,
Paul astus, reisi paun seljas, alandlikult
majasse. Ürge kohkuge, Eiina preili, et teid
tülitan. Ma pean lahkuma, aga teid tohin
weel enne seda näha ja teiega Sumalaga
jätta.

Aga Paul, oodake ometigi kunni isa
ja ema koju tulewad, ütles Eiina wärisewa
healega.

Sa muidugi ootan weel nii kaua, aga
siis ei juhtu ma Teiega üksi kokku. Teile
on mul midagi öelda ja see on: „Säage nii
kauaks weel ilma tanuta, kui mina tagasi
tulen.“

Eiina andis sellile kätt ja see rujus
magusa suuandmise selle peale ja ütles:
„Kui ma tagasi tulen ja mu käsi hästi käib,
kas lubate seda kätt siis weel kord musutada,
ja selles karedas pihus suruda.“

Minge oma tupp, ütles Eiina punas-
tades, jääb tuleb mu ema, see saaks teie peale

wäga pahane olema, ja Sumal antku teie teekonnale ja kõige ettevõtmisele head õnne.

Paul pööris töötuppa ja ema astus sisse ja küsis! „Kas isa veel tagasi ei ole?“

Ei ole, vastas tütar.

Peaks ta kohe tulema, Paul ootab oma raha, ta tahab minna, wäga kahju, et meie kõige parem töötegija ära lahkeb.

Ta tuleb aga warsti tagasi ja seda aega wõime jo nende jellidega läbi ajada, ütles Liina.

Kes teab, kas ta tagasi tuleb, juba mõni on selle tõutusega majast lahkunud, aga igas-
weise meile selga pöörnud.

Ma arwan, et Paul sõna piab, ütles Liina.

Sina arwad palju, ja näitad Pauli wastu iseäranis helle olema ja temast suurt lugu pidama, aga jätta tütar need kombes maha. Paul on küll hea töötegija, aga ilmaški seda wäärt, et üks meistri tütar tema peale sugu mõtleks. Sinust saab kaup-
mehe proua ja seda mõtet pea finni, kui ja nüüd ise oma õnne ära ei põlga.

Ma arwan, et see ilusam oleks, kui minust meistri proua saaks, ütles Viina naerdes, siis jääks ma oma wana seisusesse.

Ura nüüd tühja mõtle, meie aeg tõttab ikka ülemalle, mina astusin ühe sammu omas elus allapidi, aga seda pead sina nüüd jälle heaks tegema. Hindrik on kui sulle loodud ja ta tuleb su järele, usu seda tütar.

Aga kui mina tema järele ei lähe, mis siis? küsis Viina naerdes.

Ura nüüd jälle lapselik ole, niisugust meest ei tule igapäew majasse, seepärast tütar, kui ta jälle tuleb, siis ära nii külm tema wastu ole. Meie tahame hea meelega, et sa teda wastu võtad, ta on meiega juba ääri weeri mööda kaupa sobinud ja veel täna soovis tädi sinule head kustumist ja rõõmsaid pulmi Hindrekuga.

Ma kuulen nüüd, et majas juba ees olen, ja teie minust lahti tahate saada, ütles Viina pool naerdes, kui ma täitsa terve olen, siis otsin teenistust, ja see saab mulle väga kerge olema, aga pulmadega on veel aega küllalt . . . sealt tuleb armas isa koju.

Sumal tänatud, et ta tagasi on, meil ei olnud lahtist raha majas ja Paul andis kõik oma korjatust isa kätte hoida, ja seda on ligi sada rubla.

Peet astus sisse, läks kohe töötuppa ja maksis Paulile raha välja, kes tänades seda vastu võttis, meistriga ja tema abikaasaga Sumalaga jättis ja oma teed läks. Kuhu, saab lugu varsti teatama.

Viina aga vaatas weelisel filmil temale akenast järele. Uulitsa nurgal keeras Paul weel ümber, wiipsutas kübarat ja kadus majade wahele. Viinal tuli ette, kui oleks terve elu teerada, terve wara ja elu temaga kadunud. Mures istus ta laua ääres, mures tallitas ta oma wäikest tallitust, mures läks ta magama ja tõusis mures ülesse. Ta kaswas pitkamisi wana terwisele, aga rõõm elule nähti kadunud olema.

Alga mikspärast tõttas Paul teele?

Paul ei teadnud sugugi, et temal weel üks tädi elus oli. Oma ühe tutwale oli Paul mõne korra Wiljandi linna kirjutanud ja see oli tema adressi kogemata tädile teada annud.

Pauli tädi oli aga suremisel haige ja firjutas, et Paul nii ruttu kui võimalik Wiljandi tuleks, ja enne tema surma mõne väga tähtsa asja üle nõuu piaks.

Paul rõõmustas ennast otsata, et weel oma suguwõsa leiab ja tõttas teele.

V.

Tallinna ja Wiljandi wahene tee käib mitmest juurest kase ja kuuse metsast läbi. Ühel talwisel päewal astus reisija sadulsepa sell' ühe niisuguse kaselaande. Ürmatus kattis iga puud ja wõsu imelise iluga. Puu oksad painutasiwad ennast üle tee, kui auuwärawaks kofku ja päikese kiired hiilgasiwad mitme wärwiliiselt jää killukestest murtud waataja filmi, kui oleks tuhanded teemandi kiwikesed puude külles rippunud. Kui ilus, kui kena! hüüdis rõõmus reisija, igal aasta ajal on oma kenadus. Sina talw, kare ja oma külмага oled, aga sa soentad oma näuga tihti meie südant, sa saadad meie mõtted

förgema olekusse! — Su walge lume=teff on puhtuse juht, su kõwad sillad kanguse märk, su kange külm mõitlemisele kutsuja. Sa litsud inimest inimese ligemale sooja tuppa, omi mõttid awal dama, tarkuse terast taguma, mõitlemise wallisid walmistama, tegewuse teesid tundma. Sa paned põllumeest puhkama, kantisid karastama, künnu puid kinnitama, rammu rauastama, mis juwi ja sügise furnanud, annad sa jälle tagasi. Sa oled meile suur heategija. Sa annad aega pulma pidusid pidada, regewärsisid walada, waimu põlde nooruse juures kosutada. Kewade kisub lapsed lagedikule, juwi saadab laantesse, sügise soodesse, talw aga tallutab neid taredesse tarkust tallele panema. Kewade kergitab, juwi suurendab, sügise sirutab, talw aga targendab. Iga aasta ajal on oma tallitus loojast ette seatud, ja kui iga aeg oma tööd täieste tallitab, siis on aasta õnneline.

Hiisuguses mõtlemises astus Paul läbi metsa, ta süda tundis suurt rõõmu Jumala looduses ja puhtas õhus. Metstast wälja astudes paistiswad küla kattukjed ta filmi, jala

rammu raugnes ja ta ütles: „Ühes nendes majades tahan öömaja otsida ja Gesti eluforda jälle maal näha.“

Noh ega Gesti rahwas linnades ela, mõtleb ehk mõni lugija.

Ega neid palju nüüd üle maailma linnades ei ela, aga Tallinna- ja poole Riia-kubermangu linnades elab neid rohkestest ja mõnes weel kolm korda rohkem kui muu rahwa sugu, olgu küll, et mõnigi enam teada ei taha, et ta Soome rahwa tütre laps on. Seda on aeg nõnda seadnud, arutanud ja unustuse järgi suigutanud, aeg saab aga mõndagi jälle unest äratama ja oma sugukonda tagasi tõmbama. — Aga Gesti külades elab weel Gesti rahwas omas wanas sugukonna puhtuses, omas feeles, omas meeles ja waimus, ka omas majas ja oma maapinna peal.

Paul astus teeäärde kõige parema majasse ja palus öömaja.

Meil on ruumi küllalt, wastas lahke peremees, kuhu hõlgi külje alla, tuba on soe, mis teekäija enam tahab!

Olge terve, vastas Paul, aga kõht nõuab oma jagu.

Selle eest muretses pere-eit, lamba liha liistufesi; läätse leent ja leiba, kui tahtmist, ka lõhekala lõhendusi: Täna on Sumul leiba ja leiwa kõrwalist annud, ega teemehe kõht tühjaks tohi jääda. Kaugelt tulete?

Tallinnast, vastas Paul ja riputas oma pauna warna otja.

Ega täna ometi kassi ratsul sealt ära jõudnud?

Olen juba kolmat päewa teel.

Seda ma mõtlesin, ja kuhu siis tõttate?

Wiljandi poole, ärge pange pahaks, et teid tülitab, aga kõrts peab veel wiis wersta kaugel olema ja mu jalad on väsinud.

Sellepoolselt olge mureta, minu juures on tihti öömajalisi ja ma kuulen sellelābi mõnda ilma asja mis teistele teadmata jääb, ja et kõrts meie külast nii kaugel seisab, on meie küla õnn. Kui mitu sada rubla jääb aastaks meie kasuks tagasi ja kui mitu tüli ja waewa on vähem. Dõlge, mis teie tahate, aga kõrts on ikka kuradi firik.

Teekäijale on ta aga palwemajaks, was-
tas Paul.

See on ka väga tõsi, aga küllades ei
peaks neid sallitama, seal on nad elu hufu-
tus, kui minu tegemine oleks, kirjute ja
küllade juurest kautaks mina nemad kohe,
aga suurte teede äärde seadaks ma nad
weel parema korrale. Seal on Nummu
küla, peremehed ja sulased lauwad päewad
otja tihti kibedal töö ajal kõrtsis ja waejed
naesed näaguwad närtfides põllul ja nälga
ja halastus pidawad peremehe ja perenaese
korda majas.

Wõib tõsi olla, ma ei tunne sellepoolet
teie elu, aga mis teete teie pitkad talwised
õhtut kodu? Tule Sumal appi, teie arwate,
et neid kõrtsis surmama peame, õigel pere-
mehel on tööd igal ajal ja talwised õhtud
väga tarwilised, tütrufud ja perenaene fedra-
wad linu ja willu, kellega kui nad kan-
gaks on saanud, oma ihu katame.

Uga eks poodi riie odawam ole? küsis
Paul.

Poodi riie on muidugi odavam. Kui meie omad linad ja willad ära müüks, siis saaksime küll enam riidet küindra pikkuse järele, aga pidamise peale ei tasta ta ühtegi, seepärast õnnelik see peremees, kes oma kanga otsast omale järgi ja kuube võib lõigata ja mitmed linna ammetnikud ostavad veel meiegi kääst riidet igapäevase tarvituse peale.

Uga mis teewad meesterahwas talwisel õhtutel? küsis Paul.

Need teewad juwe wastu riistu walmis. Keerawat keeret lõitelle, kammitšaid hobustelle, teewad nõuusi tallitusele, regesid, wanfrid, looke, rehasid ja mina olen tüfati ka aedu rõhudest teha lasknud ja kui siis weel aega üle jäi, pidiwad mu sulased mõne kasti ehk kapi walmis walama, keda ma hea hinna eest turul ära müüsin.

Siiis elate otse õnneliku elu, wastas Paul.

Tänu Jumalalle, inimene on seal õnnelik, kus ta rahul oma eluga on, ja mina olen oma eluga muidu väga rahul, kui

mitte üks fartus mind ei piinaks, oma maja kaotada.

Kuida nõnda? küsis Paul.

Ja, teie auus reisija seda ei mõista, meie maa on meie jalge all teiste pärandus, ja meie peame maa omanikule maksu maksma, ja seda võib ta võtta, nõnda kuida ta oma hea meele järele tahab. Ei taha mina nüüd tema tahtmist täita, siis tuleb teine, kes seda täidab ja mina olen omast ilma.

See on just, kui meil üürilistel linnas, ütles Paul.

Teie ja meie wahel on otsata suur. Teie elate oma kätte tööst, meie omast põllust. Mis teie täna walmis teete, maksetakse teile ka tihti täna kätte, aga meie peame kaua ootama, enne kui maa meile kätte annab, mis tema kallal waewleme ja mis magu tunneme meie siis veel elust, kui kõik peame ära andma ja ise taru wiisi kappi imema! Selle asja poolt oleks meie maal hädalift muutmisi tarwis ja ma arwan, et aeg neid muutma saab, sest rahwas lähneb targemaks ja tarf rahwas tallitab omad tahtmised tar-

gaste. Kõige parem oleks, kui iga peremees elu aja peremees omas majas oleks ja rent tema sisse tuleku järele määratud oleks, ehk veel parem maa omanik, siis teaks ta, kellele ta omad maad hariks ja majasid ehitaks.

Wõib kõik väga õige olla, armas peremees, aga mina ei tunne niisugusid asju, palun aga õhtuks süia ja magamise kohta, keda teile homme auufaste tasun, politika elu jäegu politika meestele seletada.

Mina aga arwan, et iga üks peab tööd tegema ja waewaga oma warandust korjama ja sealt lõikama, kuhu ta külwanud on, aga mitte tõise waewast roti kombel elama.

Mitu korda on juba mõne maa rahwas mõega ja tule läbi pärinud, et igal ühel peaks ühe wõrt wara olema, aga see pärimine on kerja-keppi oma kätte tõmmanud ja saab veel tõmbama, kui mõned tulipead keda veel tahaks jalale seada, kui aga saunalisted oma wõrkuse läbi peremeheks, teurjad päris peremeheks, päris peremehed mõisade rentnikuks ja omanikuks ja linnas üürilised raha abiga majade omanikuks saa-

wad, see on õige tee, selle poole tõtaku iga üks, aga waewata walget särki saada on jõledus, olgu siis, et mõnele sõbra ehk sugulase kingitus, ehk noore neitsi isa raha küttru ehk majakorra rüppe puistab, ütles Paul.

Teil auns reisija, on sula õigus, meie ei nõua niisugusid asju sugugi, kui aga kõwemat põhja jalge alla ja inimeselikkude olekut senna kõrwa.

Teil võib ka sula õigus olla, aga minu tundmine on senna juurde lühikene.

Paul magas öö rahulikult ja tõttas tõisel päewal wara edasi ja sai õhtuks Wiljandi.

Tädi leidis ta pea ülesse ja mõlemad imetlesiwad wäga üht teist nähes, aga kurblik haigus surus rõõmu warsti maha. Tädi ajas ennast sängi istukile ja ütles wärisewal healel nõnda:

Sumala teed on imelised, armas sõsarapoeg.

Mina lootsin sinu emat weel elus leida, aga sinu haud näidati minule. Meie lahkusime üksteisest kolmekümne aasta eest. Tema jäi siia linna teenima ja mina läks

fin Peterburi linna. Tema on waeseks jäänud, mind on Jumal mu neitsipõlweõnnistanud ja mulle mu orjuse juures head wara kätte uskunud, mis aga nüüd jälle maha jätma pean. Meie ei ole ühtegi siia maailma toonud ja ühtegi ei võta meie ühes, aga mis mul on, on kõik õigusega korjatud, seepärast kui ma oma filmad kinnisurun, jäeb kõik sulle, mu armas sõsara-poeg, pärida. Mata mind auufaste, kuida sa seda oma emaga oled teinud, pane mu hana peale ilus raudrist, maffa õpetaja ja kõstri waew auufaste, aga oma ema pahema poole, paremal hingab su isa, keda ma elus näinud ei ole, ja mis siis üle jäeb, seda tarwita omas elus, aga ära pillu ega priiska. Oh, kui külm on minul!

Tädi heitis jälle pitkali, kosutas rammu ja ütles siis edasi: Siin minu pea-koti all on mu kasti võtti, kui ma külm ja fange olen, võta siis teda oma hoole alla.

Paul nuttis kibedaste ja ütles: Aga armas tädi, kas ehk pean tohtri järele mine-ma, ehk võib ta weel aidata?

See ei maksa enam, mu surm on väga ligi ja ma lahkun rahuga, et sa mu juures oled, warsti tuleb üks wana inimene, kes mind tallitas, sellele anna peale minu surma 10 rubla, see peab mind, aga firstu pead ilusa ostma, maksku ta ka 50 rubla, raha leiad mu kastist.

Ma tahan kõik teie tahtmist täita.

See on väga hea, aga mine nüüd weel maja peremehe juurde ja palu teda, et ta tinti ja paberit minu juurde toob.

Paul läks. Maja peremees tuli senna ja tõi tarwituist ühes. Suri ja palus: Kirjutage minu nimel, et kõik minu pärandus selle noore mehele, mu sõsarapoja Paulile saab, mul ei ole muud ühtegi pärijat. Kõik mis selle kasti sees ja siin kambriis on. Minul ei ole ühegi käest midagi pärida ega kellegile maksa.

Maja peremees, üks tõsine mees, kutsus rutuga kaks tunnistuse meest, kirjutas kirja walmis ja wärijewa käega kirjutas haige oma nime alla, ka tunnistuse mehed tegiwad sedasama. Haige tõmbas warsti ras-

kest hinge ja surma ingel surus ta silmad finni.

Paul nuttis ärdaste. Maja peremees kutsus oma abikaasa furnu juurde, kes wäga imetles, et ta nõnda ruttu oma teereisi lõpetanud, awitas aga ülespassijat teda pesta ja riidesse panna, sest furnu-riided seisiwad juba walmis tooli peal.

Paul wõttis kasti wõtme oma hoole alla, ja ei liifunud enam surija juurest. Teisel päewal toodi first ja iga üks imetles ta iluduse ja hinna üle. Kasti lahti tehes leidis Paul kõige pealt ühe kirja, kus 100 sees seisis nende sõnadega: Kui mu sõsara poeg mitte enne mu surma siia ei jõua, peab seda mu matuseks kulutadama, kõik muud kraami saab aga mu auus ülespassija niikaua hoidma, kunni Paul tuleb ja neid wastu wõtab. Mu ülespassija Mai tunneb teda selgeste.

Paul mattis oma tädi auufaste maha, peale selle andis furnu ülespassija kõik kraami tükk tüki järele Pauli tätte ja ütles weel: Surija oli mu noore ea sõber ja on

minu waewa juba auusaste ära tajunud, wandes olen temale tõutanud, kõik tema pärandust teie kätte anda ja nüüd olen oma tõutust täitnud. Ma tunnen teid väga selgeste, weel sellest ajast, kui siin meistri juures tööd tegite.

Kas meister oma raha kätte sai, mis tall ford ärawarastadi, küsis Paul.

Ja muidugi, wastas Mai, tema oma sulane oli waras ja saadeti wangi.

See on väga lõbus kuulda, ta mõtles minu peale, aga nüüd näeb, et ma õige olen.

Seda ta kahetses isegi, aga minul ei ole palju aega, tehke nüüd omaga mis tahate, mis selle kasti sees kõik seisab, ei tea mina, ja ei taha mina ka teada. Teie tädi käskis mind aga pealt ühe kirja ära wõtta, kui teid enne surma ei tuleks; Paul tänas jüdamest ja andis 10 rubla Maie kätte, seda olla tädi käskinud.

Ta on väga helde minu wastu, hoitke parem seda endale, mina olen wana ja jätan ka tööstele oma natukene pärida, teie olete noor ja wõite seda tarwitada, kes teab, kas

ehk ongi wiimne kümme rublaline teie tädi warandusest.

Olgu mis ta on, aga surija käsku pean mina täitma, ütles Paul.

Kuulge, mina kingin seda teile, aga selle tingimisega, et teie teda jälle kord ühele kingite, see on, kui teie käsi hästi käib, kellel häda on ja nüüd Sumalaga, tädi on kõik waewa juba ära maksnud ja kahe kordset maksu ei võta Mai ilmaški.

Imeline wana ema, mõtles Paul, Mai aga lisas juurde, kui kõik oma asjad olete korda saatnud, ja ärareisimise päew käes, siis tulge mu juurde, ma elan . . . ta nimetas kohta.

Seda tahan teha, ütles Paul, ja wana-kene lahkus. Warsti astus maja peremees sisse ja ütles: Teie tädi maksis kolme kuu üüri ette, tema ehk teie õigus on weel kaks kuud siin elada, kui enne seda aega siit lahkude, siis antke mulle teada, et jälle tõistele kammert wõin anda. Paul lubas tahtmist täita. Kui maja peremees ära läks, keeras Paul ukse lukku ja hakkas tädi

Kraami võeti läbi vaatama, ja võttis kasti kõige esite käsile: Siin leidis ta mitmed kallid kleidid, ühe ilusa kasuka, palju lina-
sid riidid ja põhjas ühe paberi pakki. Seda lahti tehes leidis ta neid intressi kandjad paberid olemast, ta luges järele ja leidis 5 tuhat rubla. Rõõmu pärast jooksiwad ta filmad wett.

Nüüd olen ma warsti oma peremees ja Liina mu abikaasa. Ta mattis kõik jälle ilusast kasti, keeras kaane lukku ja tänas Jumalat õnne eest.

Asjad mis ta ei arwanud tarwis ole-
ma, müis ta tõisel päewal ära, palkas omale hobused, ja tõttas kasti Tallinna poole. Enne seda käis ta aga Maie kui ka oma wana meistrit vaatamas ja sai mõlematest väga auusaste vastu võetud.

Ka muid matuse waewanägijat tasus Paul auusaste.

Waatame, kuidas lugu Tallinnas meistri Peedi majas nõnda kaua läks.

VI.

Maapealne warandus on suur õnnistus, kes seda targaste oma ja ligimese kasuks tarvitab. Wäga jõe on aga see mees, kes oma südant tema külge riputab ja teda omaks Jumalaks tõstab, aga niisama jõe on, kes oma raha ja wara laiali pillab, pea hulluks tegewa jookide ja keele kõditawa jookide eest ära wiiskab, ja kui häda ukse peale koputab ehk kõht tarwitust nõuab, tõise käest ilmaški äramaksu peale laenama jookseb. Ka hulk meie Eesti rahwast ei mõista oma waewaga korjatud palgaga ühtegi teha, waid tarvitab teda iseenele kahjuks. Kui tõeste maa ja rahwa headuse tarwis rublasid palutakse, küsivad ta andmise juures ehk saadab palujaid tühja käega minema, aga kuhu kopikatti tarwis ei ole, sinna annab ta küsimata sadanded rublad wälja. Ma ei taha siin sind jälle noomima hakata, waid aga sugu meelde tuletada, et su rahwas sugu järele mõtlema hakkaks ja paremast oma

wälja- ja sisse-tuleku üle aru pidaßiwad, ma arwan, mitu paiset paraneks iseendast.

Pool ehk üks rubla ei tee ühtegi waeßeks, aga ehitab enam ülesse, kui saad rublad ühest antud.

Kaupmees Hindrif oli mees, kes raha omaks hingeks pidas. Ta oli raha ilma waewata saanud, ta oleks pidanud temaga ka jugu head tegema ja waeße peale mõtlema, aga raha oli ta pehme südame kaljuks muutnud. Kui ta alles waene mees oli, andis ta ennemast mõni kopik waeßelle, aga nüüd, kus iga tase täis kõlises, läßiwad waeßed tühja kätega temalt minema. Üßsinda Peedi majas näitas ta ennast heldeks ja seda sellepärast, et ta tütreaga oma wäljaminekut jälle arwas tagasi saawad, sest Peedu loeti rikkaks meheks ja Tiina oli ju tema ainuke pereja.

Uga kust oli kaupmees Hindrif oma raha saanud? Ta oli seda aegamööda korjanud. Kui ta Otja saunast Wiljandi linna kerjama läks, ei olnud temal kopikut farmanis. Uga kui kaupmees W. tema peale halastas

ja teda enese juurde poisiks wõttis, forjas ta iga kopekut kofku, kauples pärast kangeste linadega ja tegi kowerust kus wõis ning oli kolmekümnemas aastas nii kaugel, et omale Tallinna kolmekordse maja osta wõis ja edasi kauples. Tema wanemad hingasidwad ammu mullas ja ainuke ne wend teenis kui julane peremeest. Ehk küll see kaks kord oma peremeest oma wennalt nii palju raha oli palunud, et ta omale wäikese pärisfrundi osta, mis ta jälle ära maksja lubas, aga wend oli wenda külmalt enesest ära lükanud ja teda waesusesse jätnud.

Ta ristis oma liignime ümber, kuidas seda ju sadande poolewindunud mehega sündinud ja wõttis oma wana ilusa Gesti nime asemele wõera rahwa nime, kelle tähendust ta ei tunnud ja lahutas nõnda ennast omast sugust, ehk küll kange keelemurre ometigi jälle tunnistas, et ta wõerast kännust kaswanud ja mitte sündinud Sakslane ega Wenelane ei olnud, aga kes wõib rumala rikkale märku pähä toppida, kui ta juba öelda wõib: ik piinn teits maan! ehk: ja ruski selawet, mis nii

palju tähendama peab: mina olen saksa- ehk wenemees. Hindrik püidis ka oma keele murdes ennast niipalju kui võis katta ja õppis iga päewaga oma keelt enam ja enam painutama, et ta aga omast kannust eemale võiks hoida.

Mõnda meest sunnib aga täna päew Balti kubermangus veel tema igapäewane leib ennast omast rahvast kaugelle hoidma. Ühes linnas sündis sellepoolet imeline lugu: Üks õpetatud tohtri härra astus ametisse, iga üks pidas temast suurt lugu, armastas ja auustas teda, aga mõne aasta pärast tuli ta enese läbi ilmsiks, et ta Eesti kannust kaotanud. Kui tuluke lagunes teadus laiali. Saksa rahvas lõi käsi kokku ja taganes aegamööda eemale, sõbruse asemele kaswis wiha- waen, armastuse asemele põlgamine, auu asemele üle öla vaatamine, ehk küll mees igas tühis veel lahkestalt ja truuilt ennast üles näitis, aga meie Baltimaa on veel wanas tõbes ja arwab ükfinda ühest soust kõi head tulema, sellepärast ka iga väljas- maa mees meie linnades koge kõige parema ametisse seatakse, kui ta ka jada korda

wähem seda edasi ajada mõistab kui kodune mees, ta on ju „ausländer“, kellel tarvus sündides pähä pakatanud. Seda lugu leiame igas Baltimaa linnas ja on meie maa werpaise mis kaduma peaks. Baltimaa peaks ka kord nii kaugele jõudma, et ta meest mitte tema seisuse küünarpuuga ei mõedaks, waid teda tema isawuse ja tarkuse järele kaaluks ja omi lapsi lasteks pidaks, kellel ennem leiba tuleb anda, kui kerjaja poisikesele.

— Aga ka oma noore Gesti edasi tükkiwa, ehk ronija pojale ja tütrele tuletan siin meelde, et on nende kätte kord amet ustud, siis hoitku seda kowaste finni ja näidaku iga pidi ülesse, et nad tugewad usutawad kaljud on, kelle peale koda wõib ehitada. Aga amet toob oma jagu muret ja raskust ühes, aga rõõm on kuulda ja näha, kes seda rõõmuga kannab. Aga jänesse eest paku jooksta on jõledus ja iga lõwi ei ole inimese murdja. Tee tööd, palu Jumalat ja ära wäri üiguse juures! Kui sulle ka ülekohut tehakse, siis kannata, aeg toob su õiguse walge ette.

Ole truu surmani, siis võidad ja naerjate hulka! Aga astume oma juturadale tagasi.

Ilusad praastu kuu päewad rõõmustasid inimese südant. Kewadene õhk tungis läbi akna sisse. Kaupmees Hindrik pani ilusad riided selga, käis mööda tuba ja ütles: Täna õhtu peab asi selgeks saama. Eiina peab minu omaks saama, maksu mis maksab.

Laua peal seisis ilusa kastifese sees kuld sõrmus hiilgawa kiiwiga, see pidi tänasest päewast Eiina sõrmes hiilgama ja tema õrna südant Hindriku südame külge kõitma. Väljas koputati ukse pihta. Hindrik tegi lahti, üks wana pool pime naesterahwas palus: Auulik härra, halastage mu waele peale.

Kasi minema, kisas herra ja pörutas ukse finni, mitte hulkujadgi ei anna aega armukese peale mõelda.

Barsi aga läks üks jälle lahti ja sisse astus noor Gesti mees. Tere, armas wend, ütles sisseastuja, ärge pange pahaks, et tulistan, aga üks wäga tähtjas asi sundis mind pitka reisi ette wõtma.

Tuled jälle raha tahtma, ütles härra, aga sellest ei saa midagi, tee tööd ja teeni ise, aga minust ära looda lootikatki.

Ärge mind nii kurjalt enesest ära lükake, Jumal on teid õnnistanud, ega siis palju oleks, kui mind ka jalale aitaksite, ma tahan nüüd tõeste omaale kohta osta, kaup on valmis, kolm sada rubla käeraha maksetud ja paluks nüüd teie käest tuhat rubla laenuks, koht on oma kolm tuhat raske. Wend ärge lükake mind enesest ära, ma tasun aega mööda teile jälle ära.

Hindrif mõtles fugu aega, tegi kurja näu ja ütles wihas: Minul ei ole sinule ühtegi anda, ma pean kohe wälja minema, ära tülitse mind ilmaaegu.

Jumalaga wend, aga kui sull kuskil enam aset maa peal ei peaks olema, siis otsi oma wend ülesse, ta ei lükka sind mitte nii armetumalt kõrwale. Nüüd katsun oma õnne wõeraste juures ja ma arwan, need on heldemad, kui mu uhke rikkas wend. Ära minule jutlusid pidama hakka, jumalaga!

See on kui õnnetuse päew, kes on teda Tallinna ajanud raha kerjama, ta puhub kõige linna weel täis, et ta mu wend on ja teutab minu nime. Aga teda ei usu keegi ja see on minu õnn.

Wend Andres aga tõttas oma hobuse juurde ja mõtles: See on wiimne katse rikka wenna südamel juures, aga temal on kiwi tükk rinnus. Saagu ta selle läbi õntsaks, mina aga sõidan kodu ja palun nüüd wõeraid, ehk need on armulifemad minu wastu.

Õnne ei sünnita ta ihnus mitte, selle peale wõin julge olla, aga oma maja ei anna ma enam käest, olgu siis, et Sumal jeda wägise mu käest wõtaks; tema heldus festab igaweste ja ta saab mind wist aitama, kust mu meelgi ei mõista peaaegu mõelda. Kõige enne lähen oma härja juurde ja palun kannatada ja maksan renti edasi ja kui siis Sumal põldu õnnistab, tasun kapitali. Tee peal juhtus temale wanapoolne härra wastu. Andres tõmbas mütsi pääst ja tere-
tas auupakklikult.

Kust sina Andres siia oled juhtunud? Kas ei tahaks minule üht koormat kraami mõisa wiia, mu oma hobused ei jõudnud kõiä ära wiia.

Miks mitte, auuline härra, pealegi tahtsin teid juba nüüd paluda, kohta minule jätta, ma ei jõua tulewal Süri päewal 1000 rubla maksja, lootsin oma wenna abi peale, aga see wiiskas mind tuast wälja.

Wäga inetu lugu, aga ehk leiame nõuu, tule aga B. poodi ja paki asjad peale.

Andres oli otsata rõõmus härra lahkuse üle ja mõne tunni pärast kõndis ta koorma kõrwas kodu poole.

Tee peal aga mõtles ta: Mu wend on kiwine mu wastu; kerge asi oleks temal olnud mind aidata, nüüd pean suurt muret kandma ja rasket renti raha eest maksma ja kes teab, kes mulle seda weel annab. Kontrakti järele pean tuhat rubla Süri päewal maksma, aga tuhandet kopikutki ei ole minu hinge taga. Ma tahan oma härrat paluda weel kannatada ja kui ta seda teeb ja taewa

Isa õnnistab, siis ehk loodan lord ka halja
oksale saada.

Just sellisamal ajal astus Hindrek paha-
sel sammul Peedu maja poole. Wenna
heal helises weel temal kõrwus ja see sõna:
tui sull enam kuskil kohta ei ole, siis sei-
jab minu üks sulle weel lahti! Tema arwab
mind waeſeks saama, oh jõledus, mu maja
on tule kassas ülewel, niisama mu kaup,
kes wõib mind waeſeks teha. Sa peaks
mina ka tõeste sandikepi kandjaks saama,
tema ukse tahta ei pea mu jalad saama!
Kes oma wenda wihtab, see wihtab Suma-
lat! helises tui wäikene kellukene Hindriku
südames, ta lõi silmad maha. Korraga
ajas ta ennast sirgeks ja ütles: Talupoeg
hoia minust eemale!

Sa oled talu saunast esimest walguse
kiired näinud, helises ta südames, saada
oma wennale abi, see toob sulle õnne!

Suba tahtis ta kodu poole pöördä, raha
firja sisse panna ja wennale saata, seal
tuli Peet temale wastu, teretes lahkest ja
küsis käekäigi järele.

Räsi käib heaste üleaedne, aga täna pahandasiwad mind wõerad otjatu, tahtsin just teile meelt jahutama tötata.

Selle wastu ei ole minul ühtegi, tulge minuga sugu tagasi, andke omaft poest pool nahka ja mõned naasfliid, siis pöörame kobe teed kodu. Minu Wiljandi sell' on ka oma teed läinud, lubas küll tagasi tulla, aga ei ühtegi. Mitmet töö-andjad ootawad otse tema peale ja nõnda lonkab mu amet jälle. Peakš ta tagasi tulema, oli hea töomes.

Tänage Jumalat, et tühjast lahti olete. Teil on üks puhas, kas mõni tööd weel tellib ehk mitte, ma arwan teie wana wara annab elada.

Mis ma sellest nüüd salgan, annab ka oma jagu, aga parem kui ta puutumata paigal seisab, kes teab mis päewad weel ees seisawad ja ilma tööta tulewad tühjad mõtted waewama. Töö on lapse põlwest saadik mu armsam ajawiide olnud ja ilma temata olen ma haige. See on tõsi, ka mina olen sedasama teinud ja waewa läbi nii kaugele jõudnud, kui nüüd olen.

Õoodist ära minnes käskis Hindrek ühesed pea kinni panna, sest inimeisi olla wähe ja õhtu juba käes. Tee peal räägiti ilmast ja tuulest ja nõnda jõudsiwad tutwad majasse.

Eiina filmas esite Hindrikut. Kui külm wesi jooksis ta selja peale, ta kargas oma kambri, tõmbas tõised riided ümber ja ütles iseenele: Täna õhtu on jälle wastaline wõeras majas, aga ma tahan tema wastu oma wanemate pärast sugu soojem olla, ehk tuleb ta siis oma kotsja nõuuga otse wälja ja siis peab ta õiget wastust leidma, ja kui ta mõistlik inimene on, siis hoiab ta ennaft meie majast kaugelle, ja ega mu wanemad ometigi nii üksluised ole, et nad mind wägise sunniwad teda wastu wõtma ja temaga elama, keda ma filma otsas ei saali. Aga imeline saab lugu olema, Pauli ei taha nemad mulle anda, siis pean wist wanaks neitsiks jääma. Sumal teab mis teed ta mulle on jaganud.

Eiina astus suurte tuppä. Hindrek kummardas sügawaste, tõmbas Eiina kae pihku

ja surus teda kõwaste ning ütles: Sumal
tänatud, et jälle terve olete, haigus on aga
teid weel ilusamaks teinud. Ürge pange
pahaks, et lord teid jälle waatama tõttasin,
aga aeg on kodu wäge igaw.

Teie wõiksite ju klubis ja teatris aja
lühendust küllalt leida.

Wäga tõsi, aga nende suur sõber ma ei
ole. Klubi maksab palju raha ja iga teatri
tükk ei kõlba minule, wastas Hindrik.

Ma arwan, et meie linna näitemängijad
otse head ette toowad, kust wäga palju õp-
pida wõib.

Wõib olla, wastas Hindrik, aga kõige
lõbusamad tunnid on minul teie juures.

Ja Peet wahtis hiilgawa filmadega
tütret otja, nii lõbusalt ei ole ma teda
Hindriku wastu eladeski näinud, mõtles
tema, parem jätan neid üksi, ehk langeb
kala õnge otja. Ta astus tõeste tõise
tuppa. Ema ei olnud kodu ja noored
hinged üksi. Nüüd on paras aeg, mõtles
Hindrik, tõmbas karmanist wäikese kasti-
kese wälja, astus Piina juurde ja ütles: Seda

lingin teile terwise rõõmuse, kandke teda ja mõelge kord ka minu peale.

Eiina wõttis lastikese lahti, kus ilus sõrmus wastu jãras, waatas teda ja ütles: Wãga kena ehe, aga ometigi ei tohi ma teda wastu wõtta, et ma küll heameelega endale niisugust soowiksin.

Miks ei tohi teie teda wastu wõtta, kas mina nõnda mõru teie meelest olen?

Ärge pange pahaks, auus herra, minu meelest ei ole teie mulle mõru ega magus, teie oleksite pidanud seda kallist sõrmust sellele kingima, kes temast ennast rõõmustab, minu sõrmes saaks ta raskesti koormaks, kes mu elu kibeduse orgu wajutaks.

Ma ei mõista teie juttu, wastas Hendrik, aga teie teate ju, et ma sellest päewast, kui teid esimest korda nägin, omas südames kannud olen. Mull on kõik, mis inimene igatseda võib, ma rãägin otse kohe, teid tahan selle sõrmusega ühes ka omaks pruudiks kihlata ja ootan ja loodan, et teie mind endast ära ei lükkä.

Seda ma ootasin, auus herra. Kui paljast fingitust oleksin ma teda ehk teie käest vastu võtnud, aga kui tihla=sõrmust mitte.

Aga teie wanemad on teid minule lubanud ja ma armastan teid südamest, ärge siis mind ära lüfate, teie lüffate oma wane-mate armastust ühes enesest ära. Hindrik tahtis Liina ümbert finni hakata ja temale sõrmusse sõrme toppida.

Sues koputadi afna pihta. Kes seal on, hõikas Hindrik! mis see meesterahwa nagu tahab? Kes on afna lahti jätnud?

Meie afna luugid on ikka lahti, ütles Liina, ehk tahab mõni hoowi tulla, wäraw on juba finni, ma waatan järele.

Liina kargas uksest wälja. Hindrik aga mõtles: Täna on otse õnnetuse päew. Kõige paremal tundmisest tülitsetakse ja pahandatakse inimest. Võtku see ja teine tülitajaid. Praegu pidi linnukene lõnga minema, seal peletakse ta eemale. Liina küsis Sues koputaja järele ja tundis Pauli.

Paul palus: auus preili, laske wäraw lahti teha, ma olen jälle kodu ja tahan nüüd edasi teie juures orjata.

Tere tulemast, kargas Liina tema wastu ja sirutas kätt teretamiseks. Paul surus omad huuled tugewaste jenna peale, mis Liina heaga teha laskis, siis tõmbas Paul ühe kästikese põuest ja palus: Wõtke seda wäikest reisi kingitust wastu, on küll kehwa, aga ega waesel suurt anda ole.

Tänan, tänan, kõlas wastu ja Liina jooksis töö-tuppa, ütles: Isa! Paul on tagasi tulnud ja hobusega, ta palub sisse lasta.

Oleks wõinud täna otse uulitsalle jäeda, ümises Peet, nüüd ei saa kihlusest ühtegi, aga juba oli Liina wäljas, tegi hoowi wärawa lahti ja saan lohises hoowi.

Paul astus töö-tuppa ja ütles: Tere, auus meister, näete, et sõna olen pidanud. Mu armsa tädi panin mulda, toimetasin omi asju ja keerasin kobe teed tagasi. Kas lubate nüüd jälle mind tööle wõtta.

Tooge aga asjad sisse, lähises Peet.

Täna wäga. Paul tõstis woorimehe abiga oma fasti töö-tuppa, tõmbas fasti seest figari fasti wälja ja andis meistri kätte wêdes: Põletage Wiljandi fasti minu terwiseks.

Peet waatas fasti, nuusutas ja ütles: Teil näitab hea õnn olnud, muidu ei kinkiks mulle nii kallid figarid.

Tänu Sumalalle, wastas Paul, tee-reis läks forda, olen omaga läbi saanud ja loodan jälle teenida. Tädi kinkis fures oma fasti minule ja ma palun teda omas töötuas sallida, kunni üksford jälle lahkume.

Wõib aset leida, tuba on suur küllalt, ma rõõmustan, et jälle tagasi tulite, mitmed on teie järele pärinud ja tahawad üksinda teie tööd.

Seda parem minule ja teile, wastas Paul, õelge neile, kus kofku saate, et ma hea meelega nende tahtmist täidan, aga nüüd olen wäsinud ja tahan puhata.

Kas teie woorimees ka õõseks siia jäeb? küsis Peet.

Demaga olen mina tafa ja ta tahtis täna õhtu weel tagasi sõita. Näete seal

ajab ta oma hobust juba hoowist wälja. Teil näikse täna õhtu wõeras olema, siis olge minu pärast mureta, mina olen sõõnud ja joonud ja tahan aga magada. Nende sõnadega heitis ta sängi sirukille.

Liina aga jooksis oma kambri, tõmbas kastikese wälja, tegi lahti ja ilus kuld-sõrmus säras temale wastu. Ta seadis teda sõrme, oli kui loodud, ta musutas sõrmust ja ütles: See on kingitus puhtast südamest, seda wõid ja rõõmuga kanda. Ma tahan Paulile kohe teed teha, ta on tee peal külmetanud. Peakst ta nüüd ikka siia jääma. Hindrik peab taganema.

Peet ja Hindrik põletasiwad sigarid tuas ja Hindrik küsis: Kes tuli teie majasse.

Sell' Paul on tagasi, ja ma rõõmuстан wäga, et ta töötuas on, nüüd tuleb jälle teenistust majasse.

Hindrik kahwatas. Sell' Paul! Sell' Paul! Jah, sell' Paul on jälle tagasi, lisas Liina juurde ja mina rõõmuстан ennast ka, et ta kui auus mees sõna on pidanud, nüüd on töötuas jälle käre ja müra ja kui seal hästi

nõelutakse ja tautakse, seda rõõmsam minu ja ma arwan ka sinu süda, armas isa.

See on tõsi, armas tütar. Töö-tuba on meid tänini toitnud ja katnud ja saab veel seda tegema, kunni käed tema sees liiguvad, Jumala õnnistus on aga wedru seal sees.

Meie töö-tuba elagu ja töö waimud tema sees, ütles Piina; tema sees olen ma sinu kõrwas kõige rõõmsamaid tundisid omas elus elanud. Sa mäletad veel, kui ja mulle tittetesi aitasid kogu nõeluda, kuidas ma nendega päewad otsa mängisin ja ema mind sinu töö-tooli kõrwas jala peal kiigutas. Oma töö-tuba ei annaks ma ühegi kulla eest ära ja tõttas kõõfi.

Hindrik seisib kui küps kana nende sõnade juures ja mõtles: Ometigi wahetad teda warsti kaupmehe poega.

Mis kastikene see seal laua peal on? küsis Peet.

Urge pahandage, armas meister, see on wäikene kingitus teie tütrele, aga ta ei taha teda wastu wõtta.

Taga parem, kingitud hobuse juhu ei waadata, näidake, mis seal sees siis on?

Hindrik tegi kastikese lahti ja vastu säras teemandi kiwi kulla sees!

Anna astus tuppa.

Tule armas abikaasa ja waata mis õnn meie tütrele täna õhtu on, ütles Peet. Kuld sõrmus teemandi kiwiga, kingituseks, oma sada rubla raske! Ta peaks pääst nõder olema, kui ta teda vastu ei võtaks. Anna waatas sõrmust, imetles ta kenadust ja küsis tütre järele.

Ta läks kööki, kes teab mis ta seal nii kaua teeb, ütles Peet.

Anna tõmbas kasuka seljast, tõttas kööki, kus Liina teemassina kallal puhkus.

Mis sa siin teed? küsis ema, kus tüdruk on? Tüdruk läks oma haiget ema vaatama, selle wahel ajal tuli Paul tagasi ja ma arwasin hea olema, temale sooja theed teha, ja ise tahame ka õhtuks süia.

Paul on jälle tagasi, wist jälle naruks, eks ole tõsi.

Ära tee pattu, armas ema, ta nähti heas riides olema, aga peaks Hindrik siit ära minema, ta toppis mulle wägise üht sõrmust sõrme ja ütles mind enese pruudiks selle läbi saawat, aga mina ei taha tema sõrmust, ega teda peigmeheks. Armas ema, ütle seda temale. Mina ei tahaks enam tuppä minna.

Anna seisis kui post püsti, ega saanud sõna suust. Ta uuled wärisewad — wiimaks ütles ta kurbaste: Sina ei taha! sina ei taha! Keda sa siis tahad? Kelle pruudiks tahad sa siis saada, kui sa rikast kaupmest ära lükkad? Dütär, mõtle mis sa omaš edewuses räägid! Üksford naerab õnn su wastu ja kui sa teda ei mõista wastu wõtta, hiritab õnnetus sulle igast nurgast wastu.

Pai ema! ära pahanda, aga Hindrikü naeseks ei wõi mina saada, mu süda ei anna seda luba, ära mind sellepärast wiha, ma armastan sind wana wiisil, ütles Eina nuttes. Paluge Hindrikut, et ta täna õhtul enam kōsja juttu ei räägi, lubage mulle

weel üks aasta aega mõtlemiseks ja siis tahan teie tahtmist täita.

Alasta, tütar, on pitt, tule võta parem sõrmus, anna oma ja-sõna ja võta meie õnnistust vastu, ehk ilma selleta meie wihamist. Kaupmehe prouaks olen mina sind koolitanud ja kaswatanud ja nüüd kus kaupmees sind oma majasse tahab tõmmata, ajad sina käed ja küüned vastu. Meie ei soovi sinule mitte õnnetust. Kui waene elu on praegu ametmehel! Iga päewaga lähneb elu ülespidamine kallimaks ja töö saamine waewalisemaks. Kauplemine aga õilitseb iga päewaga enam. Talupojad lähewad rikkamaks ja tarwitawad enam, kui enne mõisnikud, wäljasmaa ostab hulka linu ja wilja aastas, kõik jookseb kaupmehe kätte läbi ja Hindrik ei ole mitte silgu tündri juures wahiha, waid tõise killa kaupmees ja weel omas majas ja oma rahaga kaupleja. Ma ütlen, ta sirutagu kord käsi wälja ja iga sõrme otsas ripuwad kümme sinu sugust. Kõik wäga tõsi, armas ema, aga mu süda ei anna tema peale mõeldagi ja ennemalt

poeks mina maa alla, kui ma temale oma suud annaks musutada.

Kuule tütar, mina arvasin asja ka enne-
malt nõnda jõleda olema, kui kaupmehe
majast sadulsepa majasse astusin, aga ma
piigistasin silmad kinni ja andsin suud suu
wastu ja ei kahetse seda tänagi. Tee sina
sedasama, küll näed, et aeg kõik armsaks teeb.
Mina tahaksin sind jälle su seisusse tagasi
saata ja annan sulle nii palju kaasa, kui
wõin ja kui isaga silmad kinni paneme, kõik
oma wara ja maja, tule läheme nüüd tuppa,
kus õnnelik peigmees sind ootab.

Anna tõmbas tütre kättpidi oma järele.

Kõik seda kõnet oli Paul töötuas lahtise
köögi akna läbi tahtmata kuulnud ja ta ihu
kardad seisiwad püsti. Mis pidi ta tegema?
Kuida oma ära walitsetud armukest kulli küinte
wahelt peasta? Ta tahtis kööki läbi lahtise
akna karata, ema ette maha langeda ja
tüdart omale paluda, aga ta lootis Eiina
peale, kes tõsiduses wastu wõitles.

Ema tahtis tüdart tuppa tõmmata, aga
see ei liikunud paigastki, waid ütles armsa

healega: Armas ema, mind ei wii ütski wägi wägise fihluselle, seda on kohus feelanud ja õpetaja ütles seda teile ka minu haiguse ajal, ma mäletan seda selgeste. Mine ja ütle Hindrikule, et ma pool aastat aega palun, ei tule sell ajal mitte paremat, siis ohwerdan ennast teie tahtmisele.

Hurrah! mõtles Paul. Poole aastaga on kõik wõidetud. Ema astus tuppa, tõmbas ukse taga pool wihas waljuste kinni ja Liina jäi nuttes tooli peale kõõki istuma.

Paul pistis pea läbi akna kõõki ja ütles tase: Preili Liina, ärge ehmatage, teie lükkate täna rikast kaupmeest Hindrikut enesest ära, ärge pahandage, waene Paul tahaks tema asemele ennast pakkuda, kas julgen seda mõtet mõelda?

Tasa tõusis Liina tooli pealt ülesse, armsaste andis ta mõlemad käed Pauli kätte ja ütles: Noormees jäege selle juurde, teie teete mind õnnelikuks. Teile jäen mina truuks. Kantke mind kõige waesema nurga, ma olen rahul. Sumal õnnistagu teid. Paul tõmbas Liina enda poole ja esimene suuandmine

läbi lahtise afna finnitās armastuse fidet. Eiina, kantke minu sõrmust kui kihla-sõrmust, ma tahan kõik teha, mis võimalik, ka teie wanemad saavad oma õnnistust hea meelelega meile jagama. Jumala teed on imelikud. Ma ei ole — praegu tahtis ta wälja puistada, mis ta weel waguvalt hoida tahtis, aga mõistus tuli abiks, ja ta ütles: Säege mulle truutiks ja teie ei saa seda eladeski kahetsema, weel üks sunandmine ja mõlemad lahkusiwad.

Kui unenägu oli see Eiinale, nüüd teadis ta selgeste, et Paul teda armastas, aga waesus astus jälle wahele ja hirmutas armastuse fidet lõdwendusele.

Ena arutas Hindrikule tuas ääri weeri mööda asju, et ta wäga häkitselt olla tütre põdenud üdi teema pannud, kes nüüd pool aastat aega paluda järele mõtlemisele.

Sellega oli Hindrik ka rahul ja palus sõrmust ema hoole alla nii kaugeks wõtta, kunni aeg otja saab, ehk ennemalt juba teadust anda, kui tütar arwamisega walmis on.

Ka Eiina astus tuppa. Pool aastat on pitk aeg, ütles Hindrik, ehk annate ju ennemalt

Eiina preili wastust, mis minust peab saama.

Täna teid, wastas Eiina, et minule seda tõutate. Kui ennemalt võimalik on, siis saate täitsa wastust, lisas ta juurde, aga nüüd oleme jälle endised tutwad. Täna-sest loost palun teid wait olla, ja ka mina tahan suud pidada.

Seda tõutan teile, wastas Hindrik, wõttis oma kübara ja sammus kodu poole.

See peal aga mõtles ta: Täna on otse õnnetu-se päew, üks pahandus tõise peale, nüüd wiimaks wiskab mind nahkrihma Eiina weel majast wälja, aga küll ma seda temale nooriku ehk naise põlwele wõi-leiwa peale määrin!

Peet aga oli otse kui meelest ära, ta sammus mööda tuba, sügas kufila tagust, wiskas mõnda tooli mööda seina, tampis jalgu mööda maad, jäi wiimaks tütre ette seisma ja färatas: Mis tempu sa nüüd meiega mängid? Täna pidi rõõmus fihla õhtu peetama, nüüd wahi pool aastat jälle.

Pai isa, palus Eiina ja wõttis oma isa taelast finni, ma tahan sind fätte peal fanda,

su wanad päewad sulle fergitada, kus wõin, ära minu pärast muretse, Sumal muretseb minu eest, aga ma ei wõinud täna paremast teha. Ma olen mõnda korda püüdnud Hindrikut omaš jüdames armastama, aga ikka on, kui oleks keegi pange külma wett mu üle ihu lallanud. Ma palun teid mõlemid, armsad wanemad, antke seda asja Sumala hoole alla, kes teab, mis tema tahtmine on. Ehk tahab ta mind õnnetusest eemale hoida. Meie filma on tihti wäga lühikese nägemisega, tema teab aga kõik.

Peet jäi rahule, andis tütrele otša esise peale suud ja ütles: Wägist ei sunni meie sind mitte, kui sa koguni Hindrikut ei taha, siis wõib ta oma teed minna.

Liina andis isa käele suud ja ema juule nõndasama, ja see waigistas üleseewat pada. Liina aga kraamis õhtuks head sööki lauale ja tõi pudel napši ka juurde.

Kust seda said, tütar, küsis Peet?

Paul pistis seda minule pihku ja palus õhtusöögiks lauale tuua ja tema terwiseks juua. Sinul on Paul ees ja Paul taga,

fui Paul find Hindriku kombel pruudiks paluks, ma arwan, oleksit kohe walmis minema. Eiina punastas, ütles aga: Jätame tühja kooja juttu maha ja wõtke õhtut. Ta kallast klaasi täis, maitset sugu pealt ja ütles: töötua terwiseks!

Töötua terwiseks, ütles Peet ja tühen- das klaasi. On aga hea naps, ja fina tütar esimene raudnael, kes ühe hoobiga ei lange.

Paul aeti weel asemelt ülesse ja ta pidi ka weel theed jooma ja klaasi tühendama ja wiimaks oliwad kõik nii rõõmsad, kui ei oleks ühtegi pahandust täna majas olnud.

Weel rõõmsamaks läks lugu, kui Paul Annale ühe ilusa kudunud kaela-rätiku kinkis, millesarnast ta juba ammu igatsenud. Une kuub kattis pea õnnelikku rahwast, aga Hindrik waewles ennast rahutumas loos. Kord wälkus kahetsus, kord wiha, kord kättemaks- mine tema südames, kord astus ta waene wend talle silme ette. Ta maja oli kole ta waimu filma ees, ja hommiel leidis teda kortsus fulmus asemelt, nõnda kuidagi õhtu teda senna oli sirutanud.

VII.

Paul istus tõisel päeval oma ameti pengil ja nõelus rihmasid.

Peet tegi ka tööd ja kaks selli weel peale selle. Tutt keeras ühe ja teise asja peale, korraga küsis Peet: Paul, kas oma wana meistrit ka nägite? Ja muidugi, ta oli ime lahke minu wastu ja tahtis mind oma juurde jälle tööle, aga mina tahan kord Tallinnas elada ja ei täitnud sellepärast tema tahtmist. Ja mõne aasta eest warastadi temal arwata kaks tuhat rubla raha ära, kas see on kätte saadud. Tema sulane oli kurjategija ja on oma palka saanud. Tema sulane, ütles Peet, ta oli wargust ühe teise peale arwanud, kuidas kaupmees Hindrik mulle ütles.

Kaupmees Hindrik on wist mind teie ees warga kirja kujutanud. Mu meister ajas küll esite süid minu peale ja selles tülis lahkusime üks teisest, aga nüüd palus ta süid wäga andeks ja andis minule lahkudes weel kirjaliku tunnistuse, et mina tema warast

puhas olla. Paul tõi tunnistuse ja näitas Peedule.

Peet luges ja ümises: Tänu Sumalale, et mu fartus jelles asjas tühine on, kui Hindrikuga kokku saan, tahan ka temale seda teada anda. Mis teate aga kaupmehest Hindrikust teie rääkida? küsis Peet.

Palju head mitte, ta oli linakaupleja sell' ja tihti talupoegadega kohtus, wale kaalu ja raha pärast ja wiimaks ei antud temale enam luba linadega kaubelda, aga ta on osanud oma punga täita, et ta nüüd siin tore kaupmees on.

Aga siin ei kisu ta kellegi käest, mina olen tema poest kōiti kaupa odavamalt saanud kui tõistelt.

Wõib olla, et ta teile odavamalt, kui sõbrale müüb, aga eks tõised pea jälle seda wõrt enam maksma.

See on tõsi, ütlesiwad mõlemad sellid. Hindrik peab esimene imeja olema ja ihnus kui kass.

Seda kuulen ma esimest korda, ütles Peet, aga kes peaks ta wanemad olema?

Need hingawad juba kalmu künkas, aga tema wennaga olin eila siin linna lähedal kõrtsi juures koos ja see saajatas teda minu wastu maapõhja.

Ja mikspärast? küsis Peet.

Tema wend on waene mees, olla aga sugu raha waewaga korjanud ja omale päriskohta kaubelnud, lootnud wenna abi peale, aga see on teda eila uksest wälja wisanud.

See ei ole õige, káratas Peet, teie tõs-tate wale juttu Hindriku peale.

Mikspärast peaks ma waletama, mis selge tõsi on, teie wõiksite asja paremast ise järele küsida, aga ma arwan, et Hindrik oma seisust salgab.

Kust sugust ta siis õieti on? küsis Peet.

Nii palju kui mina tean, Gesti sugust, sest ta wend, isa ja ema on puhtad Gestlased.

Seda ma ikka arwasin, ütles Peet, aga otjust ei ole ma saanud. Ega see patt ole, minu wanemad oliwad ka puhtad Gestlased ja mina ei hääbene ennast ka sellest, aga siit linna rahwas peab mind sakslaseks, ütles Peet.

Mina olen ka Gesti lane, mina ka, mina ka, ütlesiwad sellid.

Gesti rahwas elagu, ütles Peet ja näitsem, et ka meie tööd teha oskame.

Elagu meie kallid meister, ütles Paul, aga oma sugu salgajatele näitaks ma jalgarihma.

Ja ta ei ole oma wenda mitte awitanud? küsis Peet. Hindriks on teda uksest wälja wisanud ja ta wend loodab nüüd üksinda oma herra abi peale, kes temale koorma asju kedu wedada annud.

Siis on Hindriku wend wedumees, ütles Peet, ja löi käsi kokku.

Tema wend oli siia maani talupoja sulane, ja ärge pange pahaks, Hindriks ise saunamehe poeg. Ah, ah, ah, aa a, naeris Peet, wäga kena, kahju aga, et ta oma wenna wastu nii sitke olnud, aga kui ta kord mulle weel külaliseks tuleb, tahan tema hammast selles tüfiks katsuda. Nõnda need saunamehe pojad ikka teewad, kui ülemale kergiwad, siis unetawad oma waewast aega ära ja häda neile, kes neile

ſeda weel meelde tuletab. Geſti rahwas ei aſtu mitte kãſi kães edaſi, waid kui üks nendest juba mõni wõeraſt keelt kõneleb ja riided haridud rahwa järele kannab, ja kufruſ rublad kõliſewad, ſiis annab oma wendaſſelle jalaga kufſla, ehk tallab nende turjal ja aitab neid kurnata ja waewata. Ühenduſ teekſ neid tugewaſk, aga keſ ühendab niisugusiſid poolharituid päid? Ei keegi! Sa ſee on rahwa õnnetuſ.

See on rahwa õnnetuſ, kordas Paul, aga häda ſaab neid wiimakiſ õpetama, kãſi kães kãima.

Tõõtua uſſe peale koputati ja ſiſſe aſtuſ üks wanapoolne herra.

Kaſ ſiin elab meister Peet?

Meister aſtuſ ette ja tõendas, et ta ſee olla, ſeda otſitakiſe.

Teie peate wãga head rangid teha oſkama, kaſ ei wõikiſ mulle neli paari teha.

Hea meelega, aga ma peakſ teie hobuſed enne tundma?

Seda ei ole tarwiſ, ma ſaadan oma kutſjariga teile ühed rangid ja nii ſuured

tehke kõik, aga kas võin julge olla, et ma sahe nädala järel töö kätte saan!

Sah võite saada, vastas Peet, ja tööd tahan hea ja kõwa teha.

See on hea, aga et ma hoopis teile tundmata olen, siis annan teile siin 25 rubla raha siese ja kirjutage minu nimi ülesse, mina olen M. v. S.

Raha ei oleks wajagi, ma usun, et herra oma sõna pidab.

Parem on parem. Sumalaga, kutsar toob rangid marssi. Härra läks oma teed.

See oli Hindriku wenna päris-härra, ütles Paul, ma tunnen teda ammu, üks väga lahke inimene. Sellele katsume hea töö teha, ta maksab auusaeste ja annab head joot=raha. Mõne tunni pärast tõi kutsar rangid.

Peet küsis ääri weeri mööda Hindriku wenna järele ja kutsar laulis Pauli laulu uueste ja sajatas Hindrikut.

Kas nüüd mind usute? küsis Paul.

Ma pean uskuma, sest kutsar ei tunne teid ega teie kutsarit. Ise enesele aga ütles

Peet: Pole wiga, et ta Gesslane on, wäimeheks wõtaks ma ta ometigi. Riitsil on leiba ja leiwa kõrwaft, aga heldel ei iwaftski.

Peedi töötuas kaswis töö kära iga päewaga ja raha jooksis wanal kombel kas-
saſse, aga sell' Paul seisis tihti sügawas mõttes, ja pühapäewad ei teadnud keegi, kus ta oma aega wiitis ja Eiina nähti enam kurb kui rõõmus olema, sest Mai kuu läks lõpetusele ja Paul ei teinud kosja loost enam juttu. Wist olen ilma aegu ta peale lootnud, on küll tuline töö-inimene, aga waene, ja wanemad wõiks teda küll rikkaks teha, aga ennemalt ohwerdawad nad minu, kui oma raha.

Ühel laubasel päewal enne Jaani päewa oli Paul meistrit palunud temale püha anda, mis ta hea meelega lubati. Öhtu tuli ta kodu, aga wäga kenas riidis. Päälaest jala tallani koguni uus. Meistri-
rahwas imetſes wäga selle üle, aga weel enam, kui peale öhtu söögi Paul neid palus, homme temale wõerufelle tulla, kuhu —

saada päew kuulutama. Homme kell kolm tulen ma woori mehega teie ukse ette ja siis sõidame.

Meistri-rahwas lubas tahtmist täita ja Liina süda põksus nähtawalt. Paul lahkus aga jälle majast ja kadus linna.

Peet murdis kõige õõ pääd, mis see tähendama peaks, ja Liinal ei tulnud und silma.

Teisel päewal aga pani Liina ennast kõige parema riide ja kell kolm astus Paul sisse ja palus lubamist täita.

Ma olen õige uudise himuline, kuhu meid nüüd wiite, ütles Peet, aga ilm on ilus, wist Katrintali. Woorimees sõitis aga suure turu ligidalle ja pidas ühe ilusa maja ees finni.

Palun teid mu järele astuda, palus Paul.

Majas wõttis lahke naesterahwas wõeraid wastu ja ilusad tuad kena maja kraamiga läikiswad igalt poolt wastu. Ka söögi laud oli kaetud ja Paul palus meistri-rahwa ihufinnitusele.

Uga mis nalja teie meiega teete? küsis Anna, eks meie maja niisama hea olnud, kui nüüd see kallis üiritud forter. Teil näitab raha pungas pakitama.

Urge nüüd nurisege, olen teie waewaks küllalt olnud, ega see ime ole, kui teid ka fford röömustan, olge head ja katsume rooga.

Paul, Paul, ütles Peet, see on suur kulu!

Unetame täna kõik kulud, ütles Paul ja oleme röömsad ja pühitsegem täna minu sünnimise päewa.

Elagu Paul siis, õiskas Peet ja tühen- das oma klaasi. Ka sedasama tegi ema ja tütar.

Mõne klaasi weini järele walitses röö- muline elu majas ja naljal ei olnud otša. Peale jõogi waatasiwad Anna ja Liina maja forda ja imetsesiwad väga kõige olefu juures. Uga kuidas on nii ilus maja teie fätte antud? küsis Anna.

Raha eest on kõik saada, wastas Paul.

Küll on fena maja, ütles Liina, kõik väga kae pärast, ma elaks hea meelega sel- les majas, aga kes peaks ta peremees olema?

Seda ma ei tea, vastas Paul, aga lcheme nüüd aeda sugu jalutama, kus ka kohwi joome. Pehkawa lille lõhn wõttis kõiki wastu ja kohwi auras juba laua peal.

Eiina wõttis tassitaja naese hõlast finni ja küsis: kelle pärast on see ilus maja ja ilus aed?

Ei mina tea, oli wastus, aga üks üiriline ütles mulle mõne tunni eest, et ta selle noore herra maja olla.

Ei see ole õige, vastas Eiina, see noor mees on minu isa sell', sellel ei ole ühtegi wara.

See ei ole õige, ta wõib rikkas mees olla, sest kõik tänane ülespidamine on auu-
faste maksetud.

Kohwi laual puhuti jälle juttu ja Anna imetses tütre ja mehega kohwi nõuude üle, kõik oli uus ja kena ja mitu korda pidi Paul jälle kuulma, et ta täna hoopis kerge meeleline olla, ja omia raha wälja külwada.

Peale kohwi jalutadi aias ja jälle ütles Eiina: Oh, oleks minul ka niisugune aid!

Päew seisis juba madalal, aeg oli lernus mööda leinud, seal ütles Paul: Müüd palun weel mu kallid wõeraid ühte kamkritulla, keda teie weel ei ole näinud.

Kõik tõttasiwad Pauli järele. See kieras ühe tua ukse lahti ja suurte tähtedega kiri seina peal hüüdis neile wastu: „Elagu töötuba ja töowaimud tema sees!”

See on ju sadulsepa töötuba, hõisias Peet. Ta kui kena, ütles Anna. Viina aga wärises, sest Paul tõmbas ta kae pihku, astus wanemate ette ja ütles: See on minu tulewane töötuba ja minu maja ja teie kääst palun seda roosi selle maja ja töö-tua krooniks.

See oli hoop. Kõik seisiwad kui kiwi sambad. Peet aga ütles: Kust olete raha saanud niisugust maja osta? See ei ole õiguse kaup, waid suur nali! Uuus meister, ütles Paul, kõik see kolme kordne maja, see aed ja kõik mis teie selle sees täna olete näinud on minu omandus, hind on suurelt osalt maksetud, mis puudub annab töö. Omanduse õigust wõin teile kohtu tunnistuste järele

näidata ja mu hauas hingawa tädile olen seda tänu wõlgu, et ta mu omandus on.

Ta Liina, fina tahad Paulile minna? küsis ema. Just Paulile, wanemad, ärge mind keelge.

Paul surus Liina oma wastu rindu ja magus musu matsatas.

Mis me enam wõime parata, ütles Peet, nad on meie selga taga juba fihlused pidanud.

Mitte teie selja taga, wastas Paul, waid nüüd teie filma ees ja palume teie õnnistust.

Mõlemad wanemad õnnistasiwad neid ja Liina andis isale ja emale suud ja ütles: Ma rõõmustan otsata teie ja weel enam oma Pauli üle, aga uneski ei oleks ma mõelda wõinud, et ta nii rikas oli.

Kas siis kõik maja tafa on, küsis Peet wäriates. Kõik on tafa ja minu omandus ja homme alustan siin oma tööd, ma arwan et seda lubate.

Sa oled mu pojaks saanud, siis panen oma tööriistad nüüd warna ja tulen sulle selliks. Mu maja on kõrwalises kohas, aga

see maja iga ühe silma all ja muidugi joof-
seb nüüd iga üks sinu juurde — aga millal
saavad pulmad?

Kui teil selle vastu ühtegi ei ole, siis
kolme nädala pärast.

See on väga lühikene aeg, ütles Anna,
meie ei saa asjadega valmis.

Teil ei ole ühtegi waja muretseta, teie
näete, et kõige eest juba muretsetud on.

Eiina aga tõmbas kleidi taskust fuld
sõrmusse wälja, pistis sõrme ja ütles emale:
waat kus mu kihlasõrmus, selle sain kohe
peale selle läbi meie köögi lahtise akna, kui
Hindriku oma tagasi lükkasin, tänasest pae-
wast wõin teda tunda.

Eks ma öelnud, nad on meie selja taga
ennast kihlanud, ütles Peet.

Ara pahanda, palus Eiina, see ei ole
õige, ma jansin, Paul kinkis teda mulle
kui Wiljandist tagasi tuli.

Ta läbi lahtise köögi akna.

Ei, uulitsa peal, kui ma temale wärawa
lahti tegin, aga läbi lahtise akna kinkis ta

mulle veel enam, see on oma südant, ja see oli veel kallim hingitus.

Ma näen, et armastus sind jansiks teeb, mu tüttar, aga nüüd läheme kodu.

Senna on veel aega küllalt, vastas Paul, tulge ja tühendagem meie õnne ja uue maja alustuse peale klaasi.

Olagu teie maja õnn ja Sumala õnnistus teie töö peal, ütles Peet, ja ema lihas juurde: rahu ja üksmeel seal kõrvas armastuses.

Nüüd peeti veel õhtu sööki ja rõõmsa südamega wiis Paul omad mõrad kodu ja pööris oma majasse jälle tagasi.

See oli aga õhtu, ütles Peet, seda ei uneta ma oma elus.

Ja kriips minu rehnungi läbi, ütles Anna, aga saagu nende elu kuldseks. Ma ei kahetse sugugi, et oma plaani kaotan.

VIII.

Nädala pärast kuulutadi wana Olewesti kiriku kantslist Pauli ja Peedu tütre Liina nimed ja teadus jooksis õhtupoolal läbi linna.

Mõnegi kohwi laual kõneldi sellest loost ja enamast pilgates, et Peet oma tütre sellile Paulile anda, kellel endal wist ühtigi wara ei olla, waid nüid Peedi pärijaks saada. Ka Hindriku majasse tungis teadus ja see oleks wiha pärast lõhkenud. Ta sammus mööda tuba, kiskus juuksid, pörutas jalga wasta maad ja oleks Pauli mere taha soowinud. Seal läks üks lahti ja üks tüdruk andis ühe kirja ja wäikese pakikese ära. Pakikest lahti tehes kukkus kuld sõrmukese kastikene laua peale. Wihas wiiskas ta teda murka ja luges kirjast:

Muuline kaupmees Hindrik!

Meie soowimine oli küll, et Teie meie wäimeheks pidite saama, aga meie tütar oli kõigest jõuust selle wastu ja on meie selli Pauli endale ära walitsenud. Kui kõik tõe põhjad ilmsiks saiwad, ei wõinud meie oma ainsamat last wäewallaga Teile sundida ja palume Teid wäga oma kihlasõrmust, keda meie tütre tahtmist wastu tema emale hoida antsite, tagasi wõtta. Pulmad saawad kahe

nädala pärast, aga pulma ei tohi meie Teid paluda, oleks Teile endale kui ka noore rahwale ehk töukamise kiwiks. Kui aga Teie poest jälle midagi tarwitame, siis palume oma wana lahkust meie wastu näidata.

Teid terwitades

Anna ja Peet.

Sindrik rebis kirja tuhandeks tüükiks ja wiskas tüükid ahju. Kasigu nemad oma tütreka kassi saba alla. Minu poest ei peanad enam lõnga otsa saama. Ma olen küllalt juba kautanud, pean nüüd weel enam kautama! Minul on raha ja raha mehel ei puudu naiste-rahwast. Saagu Eiina õnnelikuks ehk õnnetumaks, minule üks puhas. Täna päew tahan weel järele kuulata, kus hea kompsuga preilid elawad ja mehe järele ootawad, neile tahan kosja minna ja naht-rihma Eiinale näidata, et ka mina prouat saan ja weel rikkamat kui tema on. Peedi majasse ei tõsta ma enam jalgagi.

Paha meele jahutuseks läks ta Katrintali jalutama, ja jõi seal trahteris hästi weini.

Mõned tutwad kogusiwad tema ümber, keda ta hästi oma fulu peal jootis.

Üks nende seast ütles forraga: Kas teate ühte suurt uudist?

Mis siis, küsis Hindrik?

Sadulsepa Peedi tütar, see kena Liina, läheb selli Paulile.

Ega see nii suur ime ole, wastas Hindrik!

See ei ole weel ühtegi, aga sell' Paul on S. maja juure turu ääres ära osinud ja teeb juba seal tööd.

See ei ole õige, wastas Hindrik wihas!

Mis peale weame fihla, ütles tutaw.

Minu pärast sada rubla peale, kisendas Hindrik.

Minugi pärast, käemehed lööge lahti.

Seda tehti.

Rust saame õigust kätte, kisendas Hindrik ja pörutas mööda lauda, et klaasid mööda pörandad tantsisiwad.

Seda saame warssi, linna raadi kohtu härra on siin jalutamas, temalt saame kohe otsust.

Nimetatud härra otsiti ülesse ja see kinnitas, et sell' Paul kahe nädala eest S. maja ära ostnud, ja raha kohtu ees wälja maksnud, ja nüid ise meister olla.

Siis on ta raha warastanud, kirjendas Hindrik.

Ärge tehke pattu, auus Hindrik, ütles kohtu ametnik, Paul on kohtu ees ette näitnud, et ta suure summa raha oma tädilt pärandanud, kõik on õigusega saadud.

Hindrik pidi oma kohlweu tahtmata maksuma ja sülitas tuld, wandus taewa ja maa kofku ja kadus tutwate hulgast, kes tema kulu peal nüüd hästi elasiwad ja tema üle hästi hirwitasiwad. Kodu ei tahtnud Hindrik minna, waid läks sadamasse meelt jahutama.

Seal juhtus Peet temale wastu ja teretas Hindrikut lahkelt ja ütles: Naaber, ärge pahandage, minu süda on wanas korras teie wastu, jääme ka edespidi heaks tutwaks, minu tütar läheb majast wälja ja siis wõime lahkemalt sõbrust pidada.

Teie majasse ma oma jalga enam ei tõsta, ütles Hindrik, olgu kõik sõprus meie

wahel tänase päewaga unustatud, ka minu poest ei saa teie enam ühtegi kraami.

Urge sellepärast nõnda wihastage, kui teie minule kaupa ei müi, müib mõni teine jälle; teile aga soowiksin mina weel, et oma ainust wenda hädas awitaksite.

Minul ei ole wenda ega sõsart, ütles Hindrik ja sammus edasi.

Peet aga hüidis naerdes järele: Samaa salgajal ei wõi ju wenda ja sõsart olla, ma arwan, isa ega ema ka mitte, sest need ei wõinud mõelda, et nende waesest pojast rikas kaupmees saab.

Hindrik jülitas ja ütles iseeneselle, nüüd teab ka tema, kes ma olen ja lautab kõik linna käre täis. Peakse ostja tulema, ma müiksin kõik oma wara ja maja ära ja lähaksin siit linnast oma teed. Rahaga wõib igal pool elada ja mida kaugemal omast rahwast, seda parem. Aga Liinale tahaksin ma näidata, et ma rikkama naise saan kui tema on.

Tälle hüidis südame tunnistus: Alita oma wenda, see toob sulle õnnistust, kes teab kuidagi weel elu-rada õhtulle jõuab. Põllu-

mees oma põhja peal on põline rikkas! Süda ei annud rahu, ta pidi kodu töttama, kirjutas lühikese sõnadega kirja vennale:

Selle kirjaga ühes saad minu käest kaks tuhat rubla, aga iga aasta pead minule viis rubla saja pealt intressi äraasaatma ja kui võimalik, ka kapitali, aga ära kellelegile enam aruta, et mina Su wend olen.

Hindrik.

Täna olen siis kaks tuhat ja üks sada rubla kergemaks saanud, ütles Hindrik, estmest summat kautan, et süda wagu si järe, töist olen omas pahanduses kautanud, küll ma kauplemises neid jälle taga pärin ja kui ma rikka töise poole leian, siis on kahju korraga tasutud.

Hindrik uuris weel sell õhtul oma ülespassija käest järele, kus rikkad tütarlapsed elawad, ja see arutas mõnda nimet, kellel wara küllalt olla, kõige enam kiitis ta aga lihunikku Mariet, see pärida kõik ja ta isa olla juba wana, aga kolm maja ja palju raha ei joosta iga päew kotti ja Marie olla mitu

korda kaupmehe Hindriku järele nõudnud. Pealegi olla Marie ihupoolest raswane hani ja näust jugugi inetu, ehk küll juba üle kolmekümne wana.

See oli magus mesi Hindrikulle ja ta wõttis nõuuk, Marie ümber noota tõmmata.

Seda ta tegi ja kahe nädala pärast kõlas sõnum: Kaupmees Hindrik on peigmees, aga rahwas jostistas: õnnelikuks ei saa ta Mariega mitte, sest sell on tui filmad aga kaarna sõnad ja kassi küined.

Raha ja raha, selle järele jänus Hindrik ja seda ta ka sai. Marie tõi hea kompsu ühes, kaks maja anti kaasa-anniks, kolman-damasse jäi isa elama ja see pani warsti filmad finni, nüüd wõis Hindrik ennast õnnelikuks nimetada.

Weel ferd helises südames: Kingi saadetud raha oma wennale, sull on nüüd küllalt ja see heal ei jätnud teda enne rahule, kunni firja ära saatis.

Hindrik pidas ilusad hobused, sõitis kallis tõldades iga päew enamast Pauli majast

mööda, kes oma akna all sellide keskel tööd tegi.

Waata, kallid Eina, nõnda oleksid sina ka võinud sõita, ütles Paul naerdes, kuidas nüüd lihunikku Marie sõidab.

Eina aga surus magusa musu Pauli suu peale ja ütles: Sga tõllas sõitja ei ole veel õnnelik, ma tänan iga päew Sumalat, et sinu töötua töö õelitseb ja sina rõõmus ja rahul oma eluga oled. Meie üle ei räägi keegi, aga selle tõllas sõitja üle teab iga üks midagi kõnelda, ja rahwa suu õeldakse Sumala heal olema. Kui see nõnda on, siis ei istu Hindrik just mitte roosi põesas.

Õnnelik naene, kes omaš kuningriigis rahul on, ütles Paul ja surus oma Einat enda wastu.

Just sellisamal ajal surus Hindriku wend Andres oma noort noorikud wastu riindu ja ütles tänu Sumalalle, suur kiwi on mu südame pealt kadunud. Mihkli päewal oleksin ma pidanud 225 rubla raha wälja andma, aga nüüd jääb üks sada rubla järele. Sumal õnnistagu wenda ja härrada mõi-

jas. Minewal Jüripäewal oleks härre mõis-
 jas mind wõinud koshast wälja wijata, aga
 ta kannatas. Suuli kuus tuli rahakiri ja
 kinnitas kaja alust ja nüüd see suur kin-
 gitus. Ma ei mõista muud kui tänada;
 Sumalat taewas õnnistuse eest ja häid ini-
 mesi maa peal. Tööd peame aga hästi
 tegema ja kogu hoidma ja Sumalalt õnnis-
 tust paluma. Waewa oleme mõlemad küllalt
 wõeraste juures näinud, waewa peame veel
 mõnda aastat oma majas nägema, kunni
 kõik wõlg, mis ju wõera oma, majast on
 kadunud. Tänamu on taewaisa põldu õnnis-
 tanud, kui kõik mis wõime, rahaks teeme,
 siis saame wist jala peale, aga oma wennale
 kirjutan ma tänu kirja, ehk ta küll tema üle
 ei rõõmuista. Tehku mis ta tahab, aga ta
 on mind aidanud. See on tõsi, Andres,
 mina rõõmuistan iga päew oma elu üle.
 Kes wõis seda mõne aasta eest mõelda, et
 ma päris perenaeseks saan. Ma palun aga
 veel seda, Andres, tallitame kõik ühes nõuus
 ja iga pühapäew sõidame kirikusse.

Ja muidugi, mu filmatera, aga kui wend peaks fõrd meie majasse tulema, siis wõtame teda wennalikult wastu.

Ei sinu wend find waatama tule, peaks ta aga tulema, siis annan ta kääle suud, ta on meid kõige suuremast puudusest peastnud.

Mina arwan, et ta üksfõrd tuleb, ja weel täna mõtlesin selle peale, et kui meie käsi hästi käib, tema raha aegamööda rendi peale paneme. Kui ta waesena peaks tulema, siis wõiksime seda temale tagasi kinkida; kui ta aga rikkana tuleb, siis wõiksime seda temale pakkuda, aga siis ei saa ta seda mitte wastu wõtma ja meil on siis oma lastele midagi tagawaraks. See on tõsi, aga ennast ei tohi meie ka ära unetada ega nüüd otse ihnuseks saada.

Hoitku Jumal meid selle tõbe eest, aga weel enam katku eest, kes kõik ühel päewal ära pillab. See on tõsi, armas mees, elame keskmisel mõedul, anname wälja kus hädaste tarwis ja hoiame kofku kus wõime, ja mis

üle jäeb, wiime rendi peale. Oma ligimes-
tega aga peame rahu elama.

See on kuldne põllumehe tahtmine,
tegemine ja eluorra põhi. Sumala kar-
tus, ligemise armastus ja igapäevane töö,
need olgu meie maja nurgakivid, funni
meie lapsed meid siit kalmu künkasse wedawad.

IX.

Nastad on ajameresse kullunud, aeg aga
tuhandid asju tõiseks muutnud. Mõned
wanad majad on maa pinnalt kadunud, uued
asemelle siinud, wana majadega aga ka
wana rahwas kadunud ja uued asemelle
tulnud. Mõni rikkas kannab sandi keppi
ja mõni waene on rikkaks saanud, mitmed aga
igaweste selle elule selga pöörnud ja igawesse
majasse rändanud.

Ka meie meister Peet ei külmeta enam
oma ihu ja tema Anna ei keeda enam kohwi,
nende töötuas ei ela enam töö waimud,
nad on puhkama läinud, nende majas elab
üüri rahwas ja maksawad Paulile üüri,

kes ise ka juba walget pääwarju kannab. Ka Piinal on mõni hõbe narmas pää peal. Ta on nõnda palju juba sisse toonud, et kapital elada annab ja lapsi koolitada kannab. Wanad täed on lõdwaiks jäenud ja tahawad puhata. Töötuba on poeks ümber muudetud, kus Pauli esimene poeg õnnelikult kõigesuguse sadulsepa tööga kaupleb ja Paul ja Piina aitawad wahel müia. Shtul aga kõlab mängu ja laulu heal rõõmsaste möödaminija kõrwu.

Õnnelik elu on aega tuuletiinul edasi wiinud ja Paul ja Piina mõtlewad mõnikord weel isa kõõgi lahtise afna peale, kus esimine abielu sibe senti ja ka Hindriku peale, kes enam tõllas ei sõitnud. Neg oma tööga on ka põllumeest Andrest õnnistanud. Talu on wõlgadest ammu taja ja kümnefordne talu hind hingab tagawaraks kindlas paberi killudes, kes jälle ise niisamasugusid ilma waewata juurde orjavad. Andres on waga ristiustu auustaja ja tema käsikude järele elaja tugew peremees ja tema naene tubli perenaene. Tööd ei tee nad enam põllul,

ſeda tallitawad nende pojad, aga nõuuga on Andres igal pool abiks, ja nad teewad tõrumata ſelle järele.

Ühel ſewadisel päewal istub ta ukſe ees pengi peal ja päike ſoendab kontiſid, ſeal astub hallipäaga wanamees wärawaſt ſiſſe. Ta riided on waeſes korras, jalad näiſſe wäriſema. Andres tunniſtab ja tunniſtab aga ei tunne. Teekäija istub pengi peale, piſarad joofſewad ta mööda ſilmi. Wend, hõikab ta, kas ſa mind ei tunne! Tule Sumal appi, hõikſas Andres, ſee on mu kallis wend Hindrik. Ma olen ſu wend, kes ſind õnne põlweſ omaſt majalt wälja ajan, anna Andres andeks!

Andres ſurus wenda waſtu rindu ja ütles: Minul ei ole ſinule ühtegi andeks anda, waid ma olen ſinu suur wõlglane ja tänan ſind ſüdameſt, et mind aitafiid. Armas Epp, tule ſiia! mu wend on tulnud. Mine nüüd, too midagi kõige pealt ſuhu piſta ja pudel weini ka. Räägi ſiis, armas wend, nüüd ka, kuidas ſiia oled juhtunud!

Täna Andres, aga ma arvasin, et sa oma koera mu peale ajad ja mind jälle minema saadad.

Hoitku Sumal mind seda tegemast. Minu majas on sinul ruumi küllalt, kui sull enam majal aset ei ole.

Säda, armas Andres, on mind sinu majasse ajanud: häbi on küll mul öelda: nälg ja halastus. Ära mind enesest ära tõuka!

Perenaene tõi toitu lauale ja Hindrik täitis tugewast keskpaika.

Kõnele, armas wend, nüüd oma elulugu, palus Andres. Hindrik ohkas ja ütles: Mu elulugu on lühikeste sõnadega seletatud. Ma wõtjin rikka naese ja see tahtis rikaste elada. Ta tegi mu elu põrguhauaks, iga päew läks enam wälja, kui kauplemine sisse tõi ja nõnda sõitsin mina mäest alla. Küll palusin teda vähem wõeruspidualid pidada, odawamaid riideid kanda, aga kõik ilmaaegu. Meil on küllalt, ütles ta naerdes, ja elas oma wiisil edasi. Kõige suurem hoop aga tuli meile ühe kaupmehe läbi, kes Peterburis pangrutiks jäi; meie kaotasime kõik

oma raha, meie majad müüdi oksjoni wiisil ära. Mu Marie jäi keeletuks ja suri krambidesse. Mina hoitsin ennast weel mõni aasta oma wana sõbrade juures elul, aga need jäiwad aega mööda ikka külmemaks, ja mulle ei jäenud muu nõuu üle, kui sind ülesse otsida. Siin ma nüüd olen. Üks rubla on minul weel karmanis ja need hilbud ümber, kelle sees ma ennast otse hābenen.

Ole rahul, wend. Sumal on sind karistanud, aga ta armastab sind weel. Täna sõidame Wiljandi ja ostame sinule head riided ja siis jäed minu juurde elama. Minu majal on üks wäikene kamber, seal wõid rahulikult omi päiwi õhtusse saata ja su raha on hea intressi peal, kellega sa oma tallitust wõid tallitada ja ma arwan, et sa sellega läbi saad.

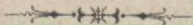
Ma kahetsen wāga, et ma sinule enam raha ei saatnud, kui muul küllalt kās oli, ütles Hindrik rõõmu silmil.

Oh! oleks raha mind hooletumaks teinud, wastas Andres.

Wiljandis osteti head riided ja mõnda väikest tarwitust ja endine rikas kaupmees sammus nüüd mööda haljendawad wäljasid ja rohelist metsa, ja puhus wenna lastele õhtuti juttu, kus ta ifka neid maenitses, tööd teha ja mitte oma wara peale ennast toetada.

Andres aga oma naesega tegiwad kõik mis wõiswad, et Hindriku süda rahul wõis olla ja ta oli ka täieste rahul ja tänas Sumalat, et weel nõnda hea pea-warju all elas.

Pauli ja Liina laste peal aga hingab täna päew weel igapidi Sumala õnnistus.

Schnakenburg'i kuluga **Tartus** on trükitud
ja igas raamatupoes saada:

Auroora. Üks armas lugemine. Kirjutanud A. Linde.
Hind 30 kop.

Estimene noor jutumees. Wälja annud M. Kirjel.
Hind 10 kop.

Flus Magelooni. Wäga armas ja hale jutt. H. 10 f.
Juhan ja **Addele** ehk armastus ei küsi seisuse järele
Wälja annud J. Pärn. Hind 20 kop.

Jumala abiga omast jõuust. Eesti rahwa elust. Kirja
pannud J. Pärn. Hind 60 kop.

Jumala maakses. Jutustused Kuuramaa elust. Kirju-
tanud L. G. Pantenius. Hind 20 kop.

Jutustused Wenemaalt. Kõrku korjanud ja wälja
annud M. J. Eisen. Hind 20 kop.

Kaks sõjawangi. Üks jutustus Inglis-Prantsuse sõja.
Wälja annud M. J. Eisen. Hind 20 kop.

Kolumbus. — Ameerika maa ülesleidmine. Jutus-
tanud J. G. Stampe järele M. Põdder. H. 60 f.

Koolmeister kui waras ja mõrtsuk. Kriminalkohtu
komisjaari päewaraamatust Friedrich Friedrich
Saksa keelest ümber pannud A. Dido. H. 10 f.

Kooperi jutustused Amerikamaalt. Rahwala jutud.
Eesti rahwale Franz Hoffmanni järele jutus-
tanud J. Lill. Estimene jagu. Hind 50 kop.

Kudas elu, nõnda surm. Jutustus Pariisi elust.
Hind 16 kop.

Kulla wõimud. Üks jutt wana ning noore rahwale.
Hind 20 kop.

Kuues Eesti juttutooja. Ennemuistestel jutud. Kirja
pannud M. Söberg. Hind 16 kop.

Schnakenburgi Cesti Rahwa-Biblioteek:

- Nr. 1. Raubse näufattega mees.
- Nr. 2. Raabafab ehk kuld ei anna rahu.
- Nr. 3. Jisraeli mehe tütar.
- Nr. 4. Mereröömlite saar.
- Nr. 5. Kaarlo Suomalaije Robellad ehk undisjutud.
- Nr. 6. Uheffas Cesti jututooja.
- Nr. 7. Joosep Haideni elulugu.
- Nr. 8. Rümnes Cesti jututooja.
- Nr. 9. Wallensteini surm.
- Nr. 10. Hudsoni jõe ääres.
- Nr. 11. Rändaja Kaljumägestikus.
- Nr. 12. Guajana metsades.
- Nr. 13. Maarja ja Gewa.
- Nr. 14. Lahtine aken.
- Nr. 15. Esiwanemate warandus.
- Nr. 16. Karin.
- Nr. 17. Kaljajutud.
- Nr. 18. Tähtsad mehed. Esimene anne.
- Nr. 19. Masepa, ehk sõit surma riiki.
- Nr. 20. Tähtsad mehed. Teine anne.
- Nr. 21. Endise põlwe parandus.
- Nr. 22. Tähtsad mehed. Kolmas anne.
- Nr. 23. Dr. Fählmanni kirjad.
- Nr. 24. D. W. Masingi kirjad. Esimene anne.
- Nr. 25. Kalewala. 8 pildiga.
- Nr. 26. Isamaa tütar.
- Nr. 27. Tähtsad mehed. Neljas anne.
- Nr. 28. Masingi kirjad. Teine anne.
- Nr. 29. Nut ja wana.
- Nr. 30. Tähtsad mehed. Viies anne.
- Nr. 31. Masingi kirjad. Kolmas anne.
- Nr. 32. Tähtsad mehed. Kuues anne.
- Nr. 33. Helinad Emajõeelt.

Iga raamat maksab 20 kop.